

UNIVERZA V LJUBLJANI

FAKULTETA ZA ŠPORT

Specialna športna vzgoja
Elementarna športna vzgoja

VLOGA ŠPORTNEGA PEDAGOGA V VRTCU

DIPLOMSKO DELO

MENTORICA:
prof. dr. Mateja Videmšek

RECEZENT:
izr. prof. dr. Jože Štihec

KONZULTANT:
izr. prof. dr. Damir Karpljuk

Avtorica dela:
Vesna Bolka

Ljubljana, 2011

ZAHVALA

Hvala vsem, ki ste bili v vseh teh letih ob meni. Prav vsi ste z mano gradili to zgodbo, in prispevali košček v ta mozaik. Brez vas ne bi bila takšna kot sem.

Posebna zahvala gre seveda mentorici prof. Mateji Videmšek za pomoč pri nastajanju diplome.

Marko, hvala, ker si mi vedno stal ob strani ...

Hvala moji družini: mami, očetu, sestri Mojci, bratu Nejcu in bratu Janiju.

Posebna zahvala mag. Darji Žnidaršič, ker je verjela vame in mi dala krila ...

Hvala tudi vsem mojim sodelavkam in sodelavcu.

In hvala tebi DADA, ker si mi dala občutek, da sem pomembna in posebna, brez tega ne bi nikoli uspela.

Naj bo to začetek nove zgodbe ...

Ključne besede: predšolska športna vzgoja, športni pedagog, vzgojitelji, starši.

VLOGA ŠPORTNEGA PEDAGOGA V VRTCU

Vesna Bolka

Univerza v Ljubljani, Fakulteta za šport, 10. 10. 2010

Specialna športna vzgoja, Elementarna športna vzgoja

Število strani: 92

število slik: 31

število virov: 75

število prilog: 2

IZVLEČEK

Namen diplomskega dela je bil ugotoviti, ali obstaja potreba po vključevanju športnih pedagogov v Kranjske vrtce, in kakšna bi bila njihova vloga v vrtcu.

Želeli smo ugotoviti, kakšno je mnenje vzgojiteljev in staršev o vključevanju športnega pedagoga v Kranjske vrtce. Vzorec je obsegal 80 vzgojiteljev in 200 staršev otrok iz šestnajstih enot Kranjskih vrtcev.

Podatke smo zbrali s pomočjo anketnih vprašalnikov za starše, ki so vsebovali 7 vprašanj, in vprašalnikov za vzgojitelje, ki so vsebovali 23 vprašanj. Podatke smo obdelali z računalniškim programom Excel in jih predstavili v obliki grafov.

V raziskavi je bilo ugotovljeno, da velika večina vzgojiteljev, kar 94 %, meni, da obstaja potreba po vključevanju športnih pedagogov v Kranjske vrtce in da 91 % vzgojiteljev meni, da naj bi gibalne/športne aktivnosti na področju predšolske športne vzgoje vodila za predšolsko športno vzgojo usposobljen športni pedagog in vzgojitelj. 6 % vprašanih vzgojiteljev odgovarja, da naj bi gibalne/športne dejavnosti vodil samo športni pedagog, 57 % vzgojiteljev pa je prepričanih, da bi bila z vključevanjem športnih pedagogov v vrtce zagotovljena večja varnost. 55 % vzgojiteljev meni, da bi si otroci z vključevanjem športnih pedagogov v vrtce razširili splošno športno znanje.

Naša raziskava je tudi pokazala, da 96 % vzgojiteljev meni, da gibalne sposobnosti otrok z leti upadajo. Smo pa ugotovili, da je v Kranjskih vrtcih že zaposlenih nekaj športnih pedagogov na mestu vzgojitelja in pomočnika vzgojitelja.

Odgovori staršev so pokazali, da jih 50 % meni, da naj bi gibalne/športne aktivnosti vodila športni pedagog in vzgojitelj, 48 % vprašanih staršev pa meni, da naj bi jih vodil samo športni pedagog z usposobljenostjo za predšolsko športno vzgojo. 65 % vprašanih staršev bi bilo pripravljenih simbolično plačati športnega pedagoga v vrtcu, 35 % staršev pa bi plačalo ne glede na ceno.

Ugotovili smo torej, da imajo tako vzgojitelji kot starši na splošno pozitiven odnos do vključevanja športnih pedagogov v Kranjske vrtce. Na tem mestu pa nismo mogli mimo vprašanja, zakaj športnih pedagogov v vrtcih ni in kakšne so možnosti, da kljub temu ponudimo kakovostno športno vzgojo otrokom.

Zato so na koncu predstavljeni predlogi, ki bi po našem mnenju v Kranjskih vrtcih omogočali izvedbo kakovostne športne vzgoje v danih pogojih dela, in glede na kadrovske normative.

Keywords: Preschool physical education, a PE teacher in kindergarten, motion in preschool period.

THE ROLE OF PHYSICAL EDUCATION TEACHER IN KINDERGARTEN

Vesna Bolka

University of Ljubljana, Faculty of sport, 10. 10. 2010

No. of pages: 92 No. of diagrams: 31 No. of sources: 75 No. of supplements: 2

ABSTRACT

The goal of my graduation thesis is to find out if there is a need for PE teachers in kindergartens in Kranj and what their role would be if they were included in kindergartens. In the first part we presented in detail a child's development in preschool period and the factors that influence it due to the fact that they present the key to understanding the theme which is being dealt with in this thesis. We have also introduced some prior research in the field of preschool physical education. They all put great emphasis on expert-organized preschool motional/sport activities for a child's development. We have shown goals, methods of work, organizational ways of work, etc. based on contemporary approaches to preschool physical education.

In the second part of the graduation thesis there is a presentation of a research done in order to establish the attitude of kindergarten teachers and parents towards the role and possibilities of including a PE teacher into kindergartens in Kranj. Our research included 80 Kranj kindergarten teachers from 16 units and 200 parents of children attending kindergartens in Kranj.

We gathered information with the help of questionnaires for parents which had 7 questions and questionnaires for kindergarten teachers with 23 questions. The data was later dealt with a computer programme excel and presented in the form of charts.

The research showed that the majority of kindergarten teachers (94%) thinks there is a need for PE teachers in kindergartens in Kranj. 91 % of them think that motional/sport activities in the field of preschool PE should be led by a PE teacher specialized in preschool

education in co-operation with a kindergarten teacher. 6 % think that such activities should be led by a PE teacher only.

57 % of kindergarten teachers think that including PE teachers in kindergartens would increase the safety.

55 % of kindergarten teachers think that the children would broaden their basic knowledge of sport by including PE teachers in kindergartens.

The research showed that 96 % of kindergarten teachers think that motional abilities of children decrease in years.

It was interesting to find out that there are some PE teachers employed in kindergartens in Kranj as kindergarten teachers or as their assistants.

Parents' answers showed that 50 % think that motional/sport activities should be led by a PE teacher together with a kindergarten teacher, 48 % think that this should be done by a PE teacher specialized in preschool physical education.

It is interesting to find out that 65 % of parents would be prepared to pay a symbolic sum of money for a PE teacher to work in a kindergarten, 35 % would pay regardless of the costs.

We have found out that in general kindergarten teachers as well as parents have a positive attitude towards including PE teachers in kindergartens in Kranj. However, we could not ignore the question why there are no PE teachers in kindergartens and what are the possibilities to offer a quality PE to children despite this fact.

Therefore we have made some suggestions in the end which would enable a quality physical education in kindergartens in Kranj according to the given working conditions and norms.

KAZALO

1	UVOD	10
1.1	DEJAVNIKI OTROKOVEGA RAZVOJA	14
1.1.1	DEDNOST	14
1.1.2	OKOLJE	15
1.1.3	LASTNA AKTIVNOST	16
1.2	POMEN GIBANJA ZA OTROKOV CELOSTNI RAZVOJ	17
1.3	PREDŠOLSKA ŠPORTNA VZGOJA	18
1.4	CILJI PREDŠOLSKE ŠPORTNE VZGOJE	20
1.4.1	GLOBALNI CILJI NA PODROČJU GIBANJA V VRTCU	21
1.4.2	OPERATIVNI CILJI NA PODROČJU GIBANJA V VRTCU	22
1.5	GIBALNE DEJAVNOSTI V VRTCU	23
1.6	METODE DELA V VRTCU NA PODROČJU GIBANJA	25
1.7	OBLIKE DELA V VRTCU NA PODROČJU GIBANJA	26
1.8	ORGANIZACIJSKE OBLIKE DELA V VRTCU NA PODROČJU GIBANJA	26
1.8.1	JUTRANJA GIMNASTIKA	27
1.8.2	GIBALNI ODMOR	27
1.8.3	VADBENA URA	27
1.8.4	GIMNASTIČNE VAJE	28
1.8.5	GIBALNA MINUTA	28
1.8.6	SPREHOD	28
1.8.7	IZLET	29
1.8.8	ORIENTACIJSKI IZLET	30
1.8.9	TRIM STEZA	30
1.8.10	AKTIVNOSTI PO ŽELJI OTROK	31
1.8.11	ŠPORTNO DOPOLDNE, ŠPORTNO POPOLDNE	31
1.8.12	TEČAJI	31
1.8.13	VEČDNEVNO BIVANJE V NARAVI (LETOVANJE, ZIMOVANJE, TABORI ...)	32
1.8.14	ŠPORTNI PROGRAM ZLATI SONČEK	32
1.9	MATERIALNI DEJAVNIKI	33
1.10	KADROVSKI DEJAVNIKI	35
1.11	ŠPORTNI PEDAGOG V VRTCU	36

2	CILJI RAZISKAVE	39
3	METODE DELA	40
3.1	PREIZKUŠANCI	40
3.2	PRIPOMOČKI	40
3.3	POSTOPEK	40
4	REZULTATI	41
	REZULTATI VPRAŠALNIKOV ZA VZGOJITELJE	41
	REZULTATI VPRAŠALNIKOV ZA STARŠE	61
5	RAZPRAVA	66
6	SKLEP	75
7	VIRI	77
8	PRILOGE	86
8.1	PRILOGA 1: VPRAŠALNIK ZA VZGOJITELJICE	86
8.2	PRILOGA 2: VPRAŠALNIK ZA STARŠE	91

KAZALO SLIK

<i>Slika 1. Starost vzgojiteljev.</i>	41
<i>Slika 2. Spol.</i>	42
<i>Slika 3. Starosno obdobje.</i>	42
<i>Slika 4. Izobrazba vzgojiteljev.</i>	43
<i>Slika 5. Pogostost ukvarjanja z organizirano športno vadbo.</i>	44
<i>Slika 6. Ukvarjanje z neorganizirano športno vadbo.</i>	45
<i>Slika 7. Potreba po vključevanju športnega pedagoga v vrtce.</i>	45
<i>Slika 8. Vodja vadbenih ur in ostale športne aktivnosti.</i>	46
<i>Slika 9. Glavni razlogi za vključevanje športnega pedagoga v vrtce.</i>	47
<i>Slika 10. Kaj bi otroci pridobili s športnim pedagogom.</i>	48
<i>Slika 11. Športni pedagogi zaposleni v Kranjskih vrtcih</i>	49
<i>Slika 12. Kaj bi vzgojitelji pridobili s športnim pedagogom.</i>	49
<i>Slika 13. V kakšni obliki si predstavljate delo športnega pedagoga.</i>	50
<i>Slika 14. Katere športne interesne dejavnosti ponuja vrtec?</i>	51
<i>Slika 15. Kakšni so pogoji za športno vadbo v vašem vrtcu?</i>	52
<i>Slika 16. Kako pogosto v vrtcu izvajate organizirane športne dejavnosti?</i>	53
<i>Slika 17. Ali se izobražujete na področju gibanja?</i>	54
<i>Slika 18. Dodatna znanja in sposobnosti vzgojiteljev.</i>	55
<i>Slika 19. Uporaba ITK na področju gibanja.</i>	55
<i>Slika 20. Katera IKT sredstva uporabljate pri delu na področju gibanja?</i>	56
<i>Slika 21. Na kakšen način spremljate gibalni razvoj otrok?</i>	57
<i>Slika 22. Kdo spremlja načrtovanje in izvajanje gibalne aktivnosti v vašem vrtcu?</i>	58
<i>Slika 23. Ali menite, da so otroci v vašem vrtcu dovolj gibalno/športno aktivni?</i>	59
<i>Slika 24. Kakšna so opažanja vzgojiteljev o gibalnem stanju otrok?</i>	60
<i>Slika 25. Starost.</i>	61
<i>Slika 26. Spol.</i>	62
<i>Slika 27. Izobrazba staršev.</i>	62
<i>Slika 28. Ali se ukvarjate z organizirano športno vadbo?</i>	63
<i>Slika 29. Ali se ukvarjate z neorganizirano športno vadbo?</i>	63
<i>Slika 30. Kdo po vašem mnenju naj bi vodil športne/gibalne aktivnosti?</i>	64
<i>Slika 31. Ali bi bili pripravljeni plačati športnega pedagoga v vrtcu?</i>	65

1 UVOD

Gibanje danes predstavlja vse bolj pomembno komponento našega življenja in nekakšno protiutež sodobnemu načinu življenja. Številne študije (Štihec in Strel, 1998; Štihec, Karpljuk, Videmšek in Kondrič, 2000; Strel, Kovač, Jurak, Bednarik, Leskošek, Starc, Majerič in Filipčič, 2003; Završnik in Pišot, 2005; Kovač in Starc, 2007; Dolenc, Kupec, Matejek, Pišot, Planinšek, Šetina, Šimunič, Štemberger, Videmšek, Volmut in Žnidaršič, 2008) potrjujejo dejstvo, da se mladi danes razlikujejo od vrstnikov pred desetletji predvsem pri načinih preživljanja prostega časa in prehranjevalnih navadah. Ljudje preživljamo vse več časa sede, za računalniki. Tempo življenja je vse hitrejši in tako nam ostaja vse manj časa za gibanje, sprostitev. Naše telo pa je ustvarjeno za gibanje, ki predstavlja eno od osnovnih potreb človeka in nam ponuja sprostitev, oddih od vsakdanjih težav, razvedrilo, zabavo in še marsikaj drugega.

Ali so otroci še vedno tako zdravi in gibalno/športno aktivni, kot so bili pred desetimi leti? Odgovor, ki se ponuja na dlani, je ne! Zdravstveno stanje slovenskih otrok je iz leta v leto slabše. Velik vpliv nanj ima redna gibalna/športna aktivnost, ki pa današnjim otrokom in mladini ne pomeni prav veliko. Kje so v vzroki? Multimedija, potrošniška družba, boj za preživetje, stalno tekmovanje v bitki s časom, egoizem, tekmovalnost – pojmi, ki so vsakemu odraslemu dobro znani. Ali naj bi se z njimi ukvarjali tudi naši otroci? Vpliv na to imamo seveda vsi – starši, strokovni delavci v vzgoji in izobraževanju, lokalna skupnost, mediji ... in ne nazadnje država (Konda, 2010). Raziskave za zadnje desetletje kažejo, da na izbiro življenjskega sloga bolj kot do sedaj vpliva ravno socialno okolje, iz katerega izhajajo otroci (Završnik in Pišot, 2005; Brettschneider in Bünemann, 2007; Kovač in Starc, 2007).

Potreba po gibanju je ena temeljnih človeških potreb že v zgodnjem otroštvu. Otrok svet zaznava preko gibanja in pridobiva prve kinestetične občutke. Otrokov razvoj pa je celosten in medsebojno povezan, tako primanjkljaj na enem področju neogibno povzroči primanjkljaje na drugih. Pomanjkanje gibanja se lahko odraža na celotnem psihosomatskem statusu. Pri otrokovem razvoju gre namreč za dinamično interakcijo sprememb na vseh

področjih razvoja (Videmšek in Pišot, 2007). Izrednega pomena je, da otrokom nudimo čim več spodbud na vseh razvojnih področjih.

Gibalne dejavnosti pozitivno vplivajo na razvoj okostja in mišic otroka. Gibalna dejavnost je bistvenega pomena za otrokov gibalni in funkcionalni razvoj, poleg tega pa vpliva tudi na otrokove spoznavne, čustvene, socialne in motorične sposobnosti ter lastnosti.

Mnogi starši imajo kljub prekomerni zaposlitvi po navadi več možnosti za sprostitev kot otroci. Odrasli imamo vsaj možnost odločitve, da si organiziramo življenje tako, da vključuje gibanje. Otroci pa te možnosti nimajo in vzamejo tisto, kar jim je ponujeno. In ravno od nas – staršev, vzgojiteljev, športnih pedagogov – je odvisno, kaj bomo otrokom ponudili.

Po navadi otroci večji del popoldneva preživijo v zaprtem prostoru ob gledanju televizije ali celo za računalnikom, zato se velikokrat dogaja, da so otroci prenapeti, napadalni, v šolah nezbrani (Videmšek, Strah in Stančević, 2001).

Otrok nadomestilo za gibanje išče v drugih dražljajih, ki nudijo trenutno zadovoljitev, dolgoročno pa so nezdravi in ne morejo nadomestiti gibanja, hkrati pa otroci ne morejo doseči optimalnega razvoja glede na svoj genetski potencial (Videmšek, 2008). Otroci so s takšnim načinom življenja vse bolj izpostavljeni številnim dejavnikom tveganja za pojav različnih bolezni. Številne raziskave kažejo in potrjujejo vpliv redne gibalne/športne aktivnosti na zmanjšanje teh dejavnikov tveganja za različne bolezni. Tvegano vedenje se pojavlja že v obdobju otroštva in se nadaljuje v kasnejših obdobjih, zato je potrebno pravočasno ukrepati in poskrbeti, da že otroci osvojijo takšne gibalne vzorce, ki temeljijo na redni gibalni dejavnosti (Corbin, 2002).

Predšolsko in začetek šolskega obdobja predstavljata temelj gibalnega razvoja. V tem obdobju naj bi otrok preko igre pridobival raznovrstne gibalne izkušnje. Otroci v tem obdobju preko elementarnih iger pridobivajo gibalne sposobnosti in spretnosti, kar je zelo pomembno za njihov celostni razvoj in predstavlja popotnico za vse življenje.

Potrebno je poudariti, da je za optimalen razvoj otroka še zlasti v predšolskem obdobju nujno potrebna sistematično načrtovana športna vzgoja, ki mora temeljiti na strokovnih in znanstvenih spoznanjih, kajti samo tako bomo lahko optimalno razvili otrokove gibalne in funkcionalne sposobnosti ter omogočili, da bodo otroci usvojili raznovrstna gibalna znanja, ki predstavljajo osnovo različnim športnim zvrstem (Videmšek in Pišot, 2007). Če pa želimo slediti zgoraj napisanemu, potrebujemo ogromno znanja in širino na področju gibanja. Današnji kurikulum, ki je ciljno in razvojno-procesno naravnan, namreč dopušča nešteto možnosti, kako priti do cilja po poteh, ki so prilagojene razvojni stopnji otrok. Da pa temu lahko sledimo, potrebujemo znanje na vseh področjih.

Učinek vrtca na otrokov razvoj je v zadnjih 20 letih predmet empiričnega preučevanja tako evropskih kot tudi ameriških držav. Poteka vzporedno z rekonceptualizacijo predšolske vzgoje v vrtcih, ki je povezana z nekaterimi novimi spoznanji strok in širšimi spremembami v družbenem prostoru. V prvi tovrstni slovenski longitudinalni raziskavi, ki je potekala pet let, so preučevali učinek vrtca na otrokov socialni, osebnostni, miselni in govorni razvoj. Športna dejavnost v raziskavo ni bila zajeta. Rezultati so pokazali, da starost, pri kateri so bili otroci vključeni v vrtec, sama po sebi ni ključni napovednik otrokovega razvoja; da je učinek vrtca na otrokov razvoj povezan tudi z izobrazbo otrokovih staršev, kakovostjo družinskega okolja in kakovostjo vrtca; da je vrtec »zaščitni« dejavnik v otrokovem razvoju in ima pomemben pozitiven učinek na otroke, ki prihajajo iz socialno-ekonomsko manj spodbudnega okolja (Marjanovič Umek, 2008).

Raziskave kažejo, da se odnos do življenja, gibanja zgradi v otroštvu, zato nam to obdobje nudi priložnost, da vzgojitelji, starši, športni pedagogi in drugi vplivamo na otroka v smeri oblikovanja zdravih navad in aktivnega življenjskega sloga. Vloga ožjega okolja je namreč ključna za oblikovanje otrokovega odnosa do življenja in življenjskega sloga (Pišot, Juriševič in Završnik, 2002; Pišot in Završnik, 2001; Pišot in Kropelj, 2005; Pišot, Kropelj in Završnik, 2006).

Gibalna/športna dejavnost v predšolskem obdobju ima vsestranski pozitiven vpliv na otrokov razvoj. Raziskave kažejo, da otroci potrebujejo v današnjih časih vsakodnevno organizirano gibalno dejavnost, ki mora biti strokovno načrtovana in vodena.

Vprašanje, ki se zastavlja, je, ali so naši otroci v vrtcu tega deležni?

Namen diplomskega dela je ugotoviti in predstaviti mnenje vzgojiteljev in staršev o vlogi športnega pedagoga v vrtcu. Hkrati želimo ugotoviti, ali obstaja potreba po vključevanju športnih pedagogov v Kranjske vrtce, in če je odgovor pritrdilen, kakšne so možnosti zaposlovanja in vključevanja športnih pedagogov v proces predšolske vzgoje.

1.1 DEJAVNIKI OTROKOVEGA RAZVOJA

Otrokov celostni razvoj ter spremembe v kvantiteti in kvaliteti organskih sistemov in celotnega psihosomatskega statusa potekajo na osnovi določenih dejavnikov. Ti dejavniki delujejo v interakciji med dednostjo, okoljem in otrokovo lastno aktivnostjo.

Rast, razvoj, zorenje in vse izkušnje, ki si jih otrok pridobiva s svojo aktivnostjo in prilagajanjem na okolje, odločilno vplivajo na njegov celostni razvoj (Videmšek in Pišot, 2007).

Otrok je zaradi svojega razvojnega stanja v konfliktni situaciji med dvema težnjama. Na eni strani teži k razvoju in spreminjanju, na drugi pa k ohranjanju obstoječega stanja. Ta nasprotja ustvarjajo konflikt, ki je kot dejavnik razvoja nepogrešljiv. Otrok ves čas aktivno ohranja ravnovesje ter se tako neprestano prilagaja novim potrebam in možnostim, ki jih prinaša zorenje. Takšnemu aktivnemu prilagajanju, ki obstaja vse življenje, rečemo adaptacija (Pišot in Videmšek, 2004).

Razvoj predstavlja spremembo različnih človekovih sposobnosti, spretnosti in značilnosti, ki so trajne v odnosu na nižjo razvojno stopnjo in so odvisne od dednostnih dejavnikov, okolja in otrokove lastne aktivnosti. Med vsemi temi dejavniki obstaja tesna povezanost in soodvisnost. V otrokovem razvoju se vedno odražajo vplivi navedenih dejavnikov, v različnih razvojnih obdobjih se spreminja le njihova pomembnost (Videmšek in Pišot, 2007).

1.1.1 DEDNOST

Dednostne dejavnike predstavljajo prirojene biološke osnove, ki so temelj razvoja človekovih sposobnosti in značilnosti (Videmšek in Pišot, 2007). V kakšni meri se bodo te v prihodnje razvile, je odvisno od okolja, ki nanj vpliva, in od otrokove lastne dejavnosti. Otrokov razvoj je tako izredno celosten in pogosto nepredvidljiv. Ravno to predstavlja znanstvenim teoretikom izziv v zadnjih desetletjih preučevanja. Nekatere raziskave kažejo,

da razlike med spoloma niso samo rezultat različne obravnave staršev svojih otrok oziroma vplivov okolja, temveč so v pomembni meri posledica dednosti (Zurc, 2008).

1.1.2 OKOLJE

Okolje predstavlja skupek ne genetskih in izkustvenih vplivov na razvoj (Videmšek in Pišot, 2007).

Za otrokov razvoj je poleg dednosti pomembno tudi okolje, v katerem odrašča. Med dejavnike okolja uvrščamo življenjski stil, prehranjevanje, bolezni in gibalno dejavnost. Neprimerni vplivi okolja imajo tudi negativne posledice. Le vsebinsko bogato, raznoliko in stimulatивно okolje lahko zagotavlja razvojne spodbude, ki so pogoj, da otrok vzpostavi primeren odnos z osebami in objekti v okolju (Videmšek in Pišot, 2007).

Poznamo primarno okolje, to je tisto, ki otroka obkroža takoj po njegovem rojstvu in ga otrok zazna najprej, in sekundarno, to je tisto, ki ni vezano na družino (prijatelji, vrtec, vrstniki).

Med okoljskimi dejavniki stopa v ospredje vloga staršev, vzgojiteljev in učiteljev. Raziskave so pokazale, da ima pomemben vpliv tudi socialno-ekonomski status otrokove družine in znotraj njega izobrazba staršev.

Okolje z omogočanjem možnosti za otrokovo aktivnost usmerja intenzivnost in kakovost njegovega razvoja. Ključnega pomena za to, kakšne gibalne predispozicije bo otrok razvil, je njegova praktična izkušnja. Zelo pomembno je, kakšne gibalne možnosti nudi okolje otroku. Gre za vlogo ožjega otrokovega okolja (starši, vzgojitelji). Potrebno je prepoznati otrokove dedne zasnove in uporabiti moč vplivov okolja, ter na tej osnovi usmerjati otroka (Videmšek in Pišot, 2007).

Mnogo raziskav proučuje vlogo in vpliv staršev na otrokov razvoj. Nekatere študije zagovarjajo tezo, da igrajo starši ključno vlogo pri vzgoji in osebnostnem razvoju otrok

(Collins, Maccoby, Steinberg, Hetherington in Bornstein, 2000). Toda veliko raziskovalcev zagovarja ravno nasprotno tezo, ki jo podpirajo z dokazi. Ena tovrstnih raziskav (McClearn, 1997; Plomin, 1996; Plomin in Daniels, 1987; Plomin in DeFries, 1999; Plomin, Owen in McGuffin, 1994 idr.) je študija Harrisove (1995), ki se sprašuje, ali imajo starši pomembne dolgoročne učinke na razvoj otrokove osebnosti, ter dokazuje, da jih nimajo, s čimer pa se ne strinja noben razvojni psiholog. Toda tudi noben se več ne strinja, da bodo nevrotični, agresivni in problematični starši vzgojili nevrotične, agresivne in problematične otroke. Kar pa se otrok nauči v kontekstu svojega doma, ne deluje vedno tudi izven njega. Otroci se doma namreč učijo, kako se je potrebno obnašati, ko pa niso doma, se ti vzorci pogosto porušijo. Doma so kaznovani za napake in nagrajeni, ko se primerno obnašajo. Zunaj pa so za napake zasmehovani in niso nagrajeni za lepo in ustrezno obnašanje (Harris, 1995). Otroci, ki pridejo v novo okolje kot tako imenovani imigranti, se kmalu privadijo in naučijo uporabljati dva različna jezika; enega za uporabo doma in drugega zunaj doma. Mnogo družb po svetu loči obnašanje doma in zunaj oziroma loči obnašanje, ki je primerno doma, zunaj doma pa nikakor ne in otroci se morajo naučiti, kaj se pričakuje v določenem okolju.

1.1.3 LASTNA AKTIVNOST

Otrokova lastna aktivnost je zavestno in aktivno delovanje. Vprašanje je, v kolikšni meri bo otrok v odnosu do okolja aktiven, zato je zelo pomembna otrokova lastna aktivnost, ki predstavlja njegovo zavestno in aktivno delovanje. Otroci naj bi bili dejavni soustvarjalci lastnega znanja, spretnosti in ne nazadnje tudi lastnega razvoja (Tancig, 1997). Otrok na tak način sodeluje v preobrazbi sebe in okolja (Videmšek in Pišot, 2007).

Lastna aktivnost je širok pojem, ki se prepleta z dednostjo in okoljem. Besedo povezujemo z odločanjem in prevzemanjem stališč po lastni volji. Zgolj z lastno aktivnostjo ne moremo vplivati na nekatere lastnosti, ki so dedno pogojene, lahko pa nanjo močno vpliva okolje, ki ga povezujemo s prijatelji, sorodniki, mediji ... na izbiro pa vplivajo tudi lastne izkušnje iz preteklosti. Od vsakega posameznika je odvisno, če bo prevzel mnenje prijatelja ali bo namenoma naredili obratno. Vse to pa predstavlja posameznikovo lastno aktivnost, ki jo Musek (2002) uvršča pod pojme samodejavnost, samokontrola in samoregulacija.

Samoregulacija pomeni nadzorovanje lastnega vedenja ter čustev in je osnova socializacije in povezuje vsa področja razvoja – telesno, spoznavno in čustveno (Papalia, Olds in Feldman, 2003).

1.2 POMEN GIBANJA ZA OTROKOV CELOSTNI RAZVOJ

V psihoanalitični teoriji Freud poudarja, da ima na vsaki stopnji osebnoznega razvoja posameznika pomembno vlogo tudi gibalna dejavnost. Erikson v svoji teoriji psihosocialnega razvoja poudarja pomen motoričnega razvoja in izpostavlja velik vpliv, ki ga imajo raznolike gibalne izkušnje na otrokov razvoj, še posebej v kritičnih razvojnih obdobjih. Gessel trdi, da ima v človekovem razvoju velik pomen motorično vedenje, temeljne gibalne spretnosti pa so po njegovem mnenju dobri pokazatelji stopnje socialnega in emocionalnega razvoja, na kateri se nahaja posameznik. Havighurst v svoji teoriji poudarja vplive okolja ter izpostavlja pomen različnih gibalnih dejavnosti za razvoj posameznika, še posebej v obdobju otroštva. Med najbolj znanimi in uveljavljenimi je Piagetova teorija kognitivnega razvoja, po kateri poteka razvoj skozi različne razvojne stopnje. V tej teoriji je za razvoj kognitivnih procesov poudarjen izjemen pomen otrokove gibalne dejavnosti, še posebej v zgodnjem obdobju otroštva. Pri nas je znana tudi teorija integralnega razvoja, ki jo je v svojem delu dokazal Ismail (1976, v Pišot in Planinšec, 2005). Po tej teoriji gibalno, telesno, intelektualno, čustveno in socialno področje razvoja niso neodvisna področja, temveč se pojavljajo predvsem kot sestavni deli organiziranega sistema, znotraj katerega obstajajo tesne medsebojne povezave. Različna področja posameznikovega razvoja predstavljajo celoto, ki je mnogo več kot zgolj njihova vsota (Pišot in Planinšec, 2005).

Z gibanjem vplivamo na otrokov celostni razvoj na različne načine:

- Ohranjamo otrokovo zdravje in ga krepimo.
- Vplivamo na otrokove duševne in čustvene sposobnosti.
- Pripomoremo k ustvarjalnosti, estetskemu in umetniškemu izražanju.

- Smotrno in načrtno vplivamo na motorični razvoj in sposobnosti.
- Razvijamo otrokove kognitivne sposobnosti.
- Z ustreznimi gibalnimi dejavnostmi si otrok razširja tudi znanja z drugih področij.
- Otrok oblikuje samospoštovanje, oblikuje lastno identiteto.

1.3 PREDŠOLSKA ŠPORTNA VZGOJA

Predšolsko obdobje predstavlja temelj otrokovega gibalnega razvoja. V tem obdobju naj bi otroci pridobivali raznovrstne gibalne izkušnje, predvsem skozi igro, saj jim to prinaša veselje in jih tako motivira. Otrokov organizem je v tem obdobju najbolj dovzeten za vplive okolja. Strokovnjaki so ugotovili, da vsega tistega, kar otrok zamudi v zgodnjem otroštvu, kasneje žal ne more več nadoknaditi. Zato je ena temeljnih nalog vrtca, da otrokom vsakodnevno omogoči in jih spodbuja, da z različnimi dejavnostmi v prostoru in na prostem spoznavajo in razvijajo gibalne ter druge sposobnosti in lastnosti (Videmšek in Visinski, 2001).

Gibalni razvoj je v ospredju predvsem v prvih letih življenja in poteka od naravnih in preprostih oblik gibanja do sestavljenih in zahtevnejših športnih dejavnosti. V predšolskem obdobju otroci z igro pridobivajo raznovrstne gibalne izkušnje, ki jim prinašajo veselje in zadovoljstvo. Prav zato je izredno pomembno, da jim v vrtcu to tudi omogočimo.

Sodobni raziskovalci (Kropej, 2007; Videmšek, Štihec, Karpljuk in Debeljak, 2003; Pišot in Planinšec, 2005; Riddoch, Andersen, Wedderkopp idr., 2003) poudarjajo, da je ravno okolje tisti dejavnik, kjer lahko kot starši, vzgojitelji oz. športni pedagogi bistveno posežemo v otrokov razvoj in prispevamo k oblikovanju njegovega življenjskega sloga, kar spet daje vrtcu, kjer otroci preživijo večino časa, ogromno možnosti in hkrati veliko odgovornost.

Za oblikovanje zdravega življenjskega sloga je potrebno razviti zdrav sistem vrednot, ki ga otroci oblikujejo skozi celoten proces odraščanja. Pri tem so odraščajoči v socialni

interakciji tako z odraslimi kot z vrstniki. Odrasli v tem procesu nastopajo v različnih vlogah: kot starši, vzgojitelji, učitelji, trenerji itd. in tako z lastnim zgledom, delom, motivacijo ter sistemom vrednot vplivajo na izbiro življenjskega sloga otrok (Pišot in Planinšec, 2005; Videmšek in Pišot, 2007; Kovač in Starc, 2007).

V strokovni literaturi obstajajo številna priporočila glede gibalne/športne dejavnosti otrok in mladostnikov (Sallis idr., 1994; Corbin, Le Masurier in Franks, 2002), ki poskušajo opredeliti njihovo pogostost, intenzivnost, obliko in trajanje. Strong idr. (2005) podajajo okvirna priporočila za šoloobvezne otroke (6–18 let). Predlagajo 60 minut ali več vsakodnevne gibalne/športne aktivnosti, ki bi dosegala zmerno do visoko stopnjo intenzivnosti. V priporočilih za predšolske otroke se skladno z njihovimi razvojnimi potrebami poudarja predvsem različnost gibalnih/športnih dejavnosti. Dolenc idr. (2008) poudarjajo, da naj bodo te dejavnosti za predšolske otroke v prvi vrsti zabavne in zanimive. V tem obdobju je potrebno na otroke vplivati predvsem motivacijsko. Upoštevati pa je potrebno tudi naravo gibalne/športne dejavnosti, ki je pri otrocih pretežno intervalne narave in ne toliko kontinuirane (Bailey idr., 1995). Raziskave so pokazale, da so te dejavnosti pri predšolskih otrocih krajše in prekinjene ter zmernih do visokih obremenitev s pogostimi obdobji mirovanja.

Zavedanje, da je športna dejavnost nujna za skladen telesni razvoj slehernega otroka, nas kot starše, vzgojitelje, pedagoge in strokovne delavce v športu obvezuje k zagotavljanju primerne količine in kakovosti ter k ozaveščanju vseh ljudi o njenem pomenu. Razvoj je v zgodnjem otroštvu zelo dinamičen in celosten, zato ima gibalna/športna dejavnost izjemen pomen. Poleg tega, da predstavlja pomembno sredstvo za pridobivanje različnih informacij in nabiranje novih izkušenj, z njo otrok razvija gibalne in funkcionalne sposobnosti.

Od rojstva do pubertete je čas za spreminjanje ter razvoj sposobnosti in znanj. Izsledki raziskave Shore (1997, v Pišot in Planinšec, 2005), ki je preučevala delovanje možganov na osnovi metod MRI, PET SCAN, so pokazali na nekatere ugotovitve o razvoju in delovanju najvišjih centrov regulacije. Med drugim je bilo ugotovljeno, da je razvoj možganov odvisen od medsebojnega vpliva genske zasnove ter količine in kakovosti ponujenih

izkušenj. To pomeni, da bodo otroku, ki bo odraščal v stimulativen okolju, ostali usvojeni gibalni programi trajno zapisani v gibalnem (motoričnem) spominu. Bogatejši kot bo, več informacij bo gibalni spomin nudil in lažje bo posameznik osvajal nova gibalna znanja (v otroštvu in kasneje) (Shore, 1997, v Videmšek in Pišot, 2007).

Glede na dosedanja spoznanja smemo trditi, da se večinoma premalo zavedamo koristnosti primerne gibalne/športne dejavnosti. Izsledki številnih raziskav nam kažejo njeno koristnost tako na biološki oziroma zdravstveni ravni, kot tudi na psiho-socialni ravni posameznikovega življenja.

Tomorijeva (2005) opozarja na škodljivost sedenja pred TV ekrani in računalniki ter trdi, da lahko tak način življenja resno otežuje zdrav in skladen razvoj telesa ter povzroči vrsto zdravstvenih težav.

Ker javnomnenjske raziskave dokazujejo, da je zdravje visoko cenjena vrednota, bi mogli sklepati, da so tudi dejavniki, ki pozitivno vplivajo na krepitev in ohranjanje zdravja, visoko cenjeni. Med ključna dejavnika uvrščamo športno dejavnost in ustrezno prehranjevanje. Iz tega dejstva se nam poraja vprašanje: Zakaj torej še vedno nismo dovolj športno dejavni ter zakaj se neredno in nezdravo prehranjujemo? Otroci temu ne posvečajo dovolj pozornosti delno zato, ker zdravja kot vrednote ne občutijo tako močno kot starejši, saj je samo po sebi umevno, da so zdravi, in delno zato, ker se ne zavedajo škodljivih učinkov nedejavnosti in slabega prehranjevanja v kasnejšem obdobju. Na tem mestu se postavlja vprašanje tudi nam, odraslim. Ali opuščamo športno dejavnost in zdravo prehranjevanje predvsem zato, ker je sedeč način življenja bolj lagoden? Ker se ničemur več ne želimo ali celo ne moremo odpovedati (Zajec, 2010).

1.4 CILJI PREDŠOLSKE ŠPORTNE VZGOJE

Cilji predšolske športne vzgoje so predstavljeni v nacionalnem dokumentu za predšolsko vzgojo, kurikulumu za vrtce. V njem so prepoznavna tako temeljna načela in cilji predšolske vzgoje, kot tudi spoznanja, da otrok dojema in razume svet celostno, da se

razvija in uči v aktivni povezavi s svojim socialnim in fizičnim okoljem, da v vrtcu v interakciji z vrstniki in odraslimi razvija lastno družbenost in individualnost (Kurikulum za vrtce, 1999).

V Kurikulu za vrtce so predstavljeni cilji Kurikula za vrtce in iz njih izpeljana načela, temeljna vedenja o razvoju otroka in učenju v predšolskem obdobju ter globalni cilji in iz njih izpeljani cilji na posameznih področjih. Predstavljeni so tudi primeri vsebin in dejavnosti na posameznih področjih, ki jih povežejo med seboj in postavijo v kontekst dnevnega življenja otrok v vrtcu. Predlagane vsebine in dejavnosti pa predstavljajo možne poti in načine uresničevanja ciljev. Vzgojitelj je tisti, ki po strokovni presoji odloča kaj, kdaj in kako se bo v vrtcu odvijalo (Kurikulum za vrtce, 1999).

Videmškova in Pišot (2007) navajata vsebine kot primere dejavnosti za otroke v predšolskem obdobju za vsako starostno obdobje posebej in jih ločita po ciljih. Glede na dejstvo, da lahko iste cilje vzgojitelji dosežejo z različnimi vsebinami, je izbira vsebin odvisna od njihove strokovne presoje. Zelo nazorno predstavita možne športne dejavnosti za posamezno starostno območje ter jih predpišeta vsakemu cilju, in sicer ločeno za otroke od 1. do 3. leta starosti in za otroke od 3. do 6. leta starosti.

Za razvijanje posameznih gibalnih sposobnosti in tudi celostnega razvoja otrok se vsebine prepletajo. Pozornost je treba usmeriti predvsem pestrosti vsebin in njihovem prilagajanju vsem specifikam otroka, saj bomo le tako lahko vplivali na celostnost otrokovega razvoja.

Vzgojitelj je tisti, od katerega je odvisno, kaj bo otroku ponujeno.

GLOBALNI CILJI NA PODROČJU GIBANJA V VRTCU

Globalni cilji predšolske športne vzgoje na področju GIBANJA so:

- omogočanje in spodbujanje gibalne dejavnosti otrok,
- zavedanje lastnega telesa in doživljanje ugodja v gibanju,

- omogočanje otrokom, da spoznajo svoje gibalne sposobnosti,
- razvijanje gibalnih sposobnosti,
- pridobivanje zaupanja v svoje telo in gibalne sposobnosti,
- usvajanje osnovnih gibalnih konceptov,
- postopno spoznavanje in usvajanje osnovnih prvin različnih športnih zvrsti,
- spoznavanje pomena sodelovanja ter spoštovanja in upoštevanja različnosti.

OPERATIVNI CILJI NA PODROČJU GIBANJA V VRTCU

Operativni cilji na področju gibanja v vrtcu so razdeljeni v tri sklope:

RAZVOJ GIBALNIH SPOSOBNOSTI:

- razvijanje koordinacije oz. skladnosti gibanja,
- povezovanje gibanja z elementi časa, ritma, prostora,
- razvijanje prstne spretnosti oz. fine motorike, razvijanje moči, natančnosti, hitrosti, gibljivosti in vztrajnosti.

OSVAJANJE RAZLIČNIH ZNANJ:

- sproščeno izvajanje naravnih oblik gibanja,
- usvajanje osnovnih gibalnih konceptov,
- spoznavanje in izvajanje različnih elementarnih gibalnih iger,
- usvajanje osnovnih načinov gibanja z žogo,
- iskanje lastne poti pri reševanju gibalnih problemov, sproščeno gibanje v vodi in usvajanje osnovnih elementov plavanja,
- pridobivanje spretnosti vožnje s kolesom, spretnosti kotalkanja ipd.,
- spoznavanje zimskih dejavnosti,

- usvajanje osnovnih prvin ljudskih rajalnih in drugih plesnih iger.

ČUSTVENO SOCIALNI CILJI:

- uvajanje otrok v igre, kjer je potrebno upoštevati pravila,
- spoznavanje pomena sodelovanja v igralni skupini, medsebojne pomoči in »športnega obnašanja«,
- spoznavanje različnih športnih orodij in pripomočkov, njihovo poimenovanje in uporaba,
- spoznavanje osnovnih načel osebne higiene,
- spoznavanje primernih oblačil in obutve za gibalne dejavnosti,
- spoznavanje elementarnih iger in športnih zvrsti, značilnih za naša in druga kulturna okolja v sedanjosti in preteklosti,
- spoznavanje vloge narave in čistega okolja v povezavi z gibanjem v naravi,
- spoznavanje osnovnih varnostnih ukrepov, ki so potrebni pri izvajanju gibalnih dejavnosti, in zavest o skrbi za lastno varnost in varnost drugih.

1.5 GIBALNE DEJAVNOSTI V VRTCU

Gibalne dejavnosti v predšolskem obdobju predstavljajo pomemben segment v prvih letih otrokovega razvoja, zato je pomembno, da so sistematično načrtovane, upoštevajo celostnost razvoja predšolskega otroka, so privlačne in domiselne, ter da otroci ob njih uživajo in si gradijo pozitivne gibalne izkušnje. V vrtcu so vzgojitelji tisti, ki bi morali zadovoljevati primarne otrokove potrebe po gibanju. Nekateri otroci se z vstopom v vrtec prvič seznani s športnimi dejavnostmi, zato imajo vzgojitelji še posebej pomembno nalogo, da jim jih predstavijo kot pomembne, zanimive, ustvarjalne, privlačne in nepogrešljive dejavnosti vsakdanjega življenja.

S športnimi dejavnostmi v vrtcu pozitivno vplivamo tudi na počutje otrok, na ohranjanje njihovega zdravja, na krepitev imunskega sistema. Otrok je med športno dejavnostjo izpostavljen številnim vplivom naravnih dejavnikov, kot so zrak, sonce, voda, veter, in le s prilagajanjem na vse te vremenske pojave lahko krepi svoj imunski sistem. Hkrati pa s primerno športno dejavnostjo vplivamo tudi na njegov značaj.

Vrtec je kraj, kjer otroci preživijo pretežno budni del dneva. V tem času je nujno potrebno omogočiti takšno izbiro vsebin, kjer bodo lahko v zaprtem prostoru in zunaj usvojili kar največ znanja in sposobnosti.

Vsebino gibalnih/športnih dejavnosti v vrtcu predstavljajo vse tiste dejavnosti, s katerimi uresničujemo cilje, in sicer vse predšolsko obdobje. Nekateri cilji so opredeljeni tako, da so bolj vezani na drugo starostno obdobje, drugi na prvo. Vedno pa je potrebno ustrezne temelje začeti postavljati že v prvem starostnem obdobju.

Pri načrtovanju športnih dejavnosti vsebine izbiramo glede na vremenske razmere in letne čase, od katerih je odvisno izvajanje športnih dejavnosti na prostem oziroma v zaprtem prostoru, glede na geografsko lego vrtca, zgodovinsko preteklost, tradicijo ...

Celostni razvoj otroka nas usmerja k povezovanju vseh vsebin med seboj. Nujno je, da gibalne vsebine povezujemo z vsemi ostalimi področji, k čemur nas usmerjajo tudi načela uresničevanja ciljev kurikulumu, in sicer načela horizontalne povezanosti (Kurikulum za vrtce, 1999):

- povezovanje dejavnosti različnih področij dejavnosti v vrtcu in pri tem različnih vidikov otrokovega razvoja in učenja, saj je za predšolskega otroka posebej značilno, da so soodvisni in med seboj povezani tudi vidiki njegovega razvoja in
- izbor tistih vsebin ter metod in načinov dela s predšolskimi otroki, ki upoštevajo specifičnosti predšolskega otroka in zato v največji meri omogočajo povezavo različnih področij dejavnosti v vrtcu.

Kurikulum za vrtce (1999) vsebuje primere vsebin za prvo in drugo starostno obdobje. V program področja dejavnosti gibanja so vključene naravne oblike gibanja (hoja, tek, skoki, plazenja, lazenja, valjanja, dviganja, nošenja, potiskanja, vlečenja, visenja, plezanja), ritmično-plesne in druge kompleksnejše športne dejavnosti.

1.6 METODE DELA V VRTCU NA PODROČJU GIBANJA

V predšolskem obdobju strokovnjaki za poučevanje gibanja priporočajo različne metode dela. Poljak (1991) jih opredeljuje kot načine dela, ki se nanašajo na učitelja. Pri predšolskem otroku lahko rečemo, da so metode pogosto pomembnejše od same snovi, saj je od njih velikokrat odvisna učinkovitost učenja. Njihova izbira je odvisna tako od stopnje učnega procesa kot tudi od starostne stopnje otrok. V predšolski vzgoji uporabljamo tri vrste metod: metoda demonstracije, metoda razlage, pogovor.

Metoda demonstracije ima pri vodenju športnih dejavnosti v vrtcih in nižjih razredih osnovne šole še posebno pomembno vlogo. Kar želimo otroke naučiti, jim moramo seveda tudi pokazati, saj le tako dobijo jasno predstavo o gibanju, ki naj bi ga izvedli. Pri športnih dejavnostih predšolskih otrok pa je potrebno pojem demonstracije razumeti še mnogo širše: ne gre namreč le za demonstracijo gibanja, temveč za način sporazumevanja med vzgojiteljem in otroci ter med otroci (Videmšek in Pišot, 2007). Poleg demonstracije pa se v današnjem času vse bolj spodbuja tudi ustvarjalnost, ki naj jo otrok razvija skozi igro.

Metodo razlage lahko uporabljamo v različnih oblikah, najpogosteje v obliki opisovanja, pojasnjevanja in popravljanja določenih gibalnih nalog. Razlaga naj bo kratka, jedrnata in razumljiva. Čim mlajši so otroci, tem krajša naj bo razlaga.

Pogovor je tretja metoda, ki je pogosto uporabljena v vrtcu. Pogovor naj bo umirjen, sproščen in primeren otrokovi starosti. Če je le mogoče, naj se vzgojitelj odzove na otrokova vprašanja in prošnje in jih spodbuja k postavljanju vprašanj (Videmšek in Visinski, 2001).

1.7 OBLIKE DELA V VRTCU NA PODROČJU GIBANJA

Poleg različnih učnih metod vzgojitelj posega tudi po različnih oblikah dela. Bognar in Matijević (1993) menita, da so učne oblike socialne interakcije vzgojno izobraževalnega procesa. Ločimo tri različne oblike dela pri predšolski vzgoji: skupinsko, frontalno in individualno delo (v vrtcu in šoli je običajno znotraj skupinskega in frontalnega dela).

Med skupinske oblike dela v predšolskem obdobju štejemo klasično vadbo po postajah z različnimi izpeljavami (delo z dodatnimi nalogami in delo z dopolnilnimi nalogami) ter igralne skupine.

Frontalno delo uporabljamo predvsem za posredovanje navodil (razlaganje, demonstriranje) vsem otrokom hkrati. Sem uvrščamo poligon, štafetne igre idr. Individualne oblike dela pri predšolski športni vzgoji ne poudarjamo, saj je eden izmed ciljev pritegniti otroke v socialno integracijo. Navadno se pojavlja znotraj frontalnega ali skupinskega dela.

1.8 ORGANIZACIJSKE OBLIKE DELA V VRTCU NA PODROČJU GIBANJA

Oblike športnih dejavnosti v vrtcu so raznolike, vsem pa je skupno gibanje. Zaradi njihove specifičnosti jih lahko vključujemo v program različno, in sicer nekatere vsakodnevno, druge večkrat na teden, tretje samo enkrat na mesec ali leto.

Videmškova in Pišot (2007) sta organizacijske oblike dejavnosti v vrtcu delila na jutranjo gimnastiko, gibalni odmor, vadbeno uro, gibalno minuto, sprehod, izlet, orientacijski izlet, vadbo na trim stezi, aktivnosti po želji otrok, športno dopoldne, športno popoldne, tečaj, letovanje in zimovanje ter javni nastop.

1.8.1 JUTRANJA GIMNASTIKA

Običajno se jo izvaja pred zajtrkom, in sicer takrat, ko so zbrani vsi otroci. Zaradi njene specifik je možno izvajati na prostem in v zaprtem prostoru. Ta organizacijska oblika dela vključuje uvodno ogrevanje in gimnastične vaje. Cilji jutranje gimnastike so pospešitev dihanja in krvnega obtoka, razvoj gibalnih sposobnosti, spodbuda za delo in navajanje na redno jutranjo gibalno dejavnost (Videmšek in Pišot, 2007).

1.8.2 GIBALNI ODMOR

Gibalni odmor je namenjen v prvi vrsti otrokom, prav pa je, da ga izvajajo tudi vzgojitelji. Od slednjih je odvisno, kako pogosto ga bodo uporabili. Smiselno je opazovati otroke in ga vključiti v pedagoški proces, ko postajajo nemirni in nezbrani. Z njim jim zagotovimo potrebo po gibalni dejavnosti. Izvajamo ga lahko na prostem, v igralnici, športni igralnici, večnamenskem prostoru ali na hodniku. Pomembno je, da se otroci sprostijo skozi igro in zabavo ter ob tem vplivamo na razvoj gibalnih sposobnosti. Dolžina gibalnega odmora je prepuščena vzgojitelju. Trajal pa naj bi vsaj 10 do 15 minut (Videmšek in Pišot, 2007).

1.8.3 VADBENA URA

Vadbena ura je temeljna oblika gibalnih/športnih dejavnosti v vrtcu, ki jo pripravi športni pedagog ali vzgojitelj. Izvajajo jo lahko v notranjih ali zunanjih prostorih. Čas trajanja je odvisen od starosti otrok; tri do štiri leta stari otroci imajo slabšo koncentracijo, zato je njihova vadba krajša kot za štiri- in petletnike.

Vadbena ura je sestavljena enako kot vadben ura za šolske otroke iz treh delov: pripravljalni, glavni in sklepni. Namen pripravljalnega dela je vpliv na gibalno, fiziološko, motivacijsko, čustveno in socialno komponento ter celostno pripraviti otroka na glavni del vadbene ure. Pripravljalni del je razdeljen na dva dela, in sicer na uvodnega, kjer se izvajajo že znane preproste gibalne naloge in igre, ter na gimnastične vaje. Glavni del ure je praviloma najdaljši. Tu poleg naravnih oblik gibanja izvajamo tudi kompleksnejše športne

dejavnosti. V sklepnem delu pa je potrebno otroke umiriti in celostno zaključiti uro ter jo po potrebi analizirati. Otroke je potrebno v sklepnem delu naučiti pospravljanje pripomočkov (Videmšek in Pišot, 2007).

1.8.4 GIMNASTIČNE VAJE

Gimnastične vaje predstavljajo otrokom nenaravna gibanja. Z njimi sistematično vplivamo na oblikovanje posameznih delov telesa, vplivamo na pravilno držo, posežemo pa tudi v razvoj gibalnih sposobnosti, še posebej v domeno ravnotežja in koordinacije gibanja.

Izvedbo gimnastičnih vaj naj vedno spremlja zgodba, ki otroke čustveno in motivacijsko zaposli in jim izvajanje predstavlja užitek. Sklopi gimnastičnih vaj pa naj bodo enaki v več vadbenih urah zapored, da se jih otroci naučijo pravilno izvajati. Število vaj je odvisno od starosti otrok in od stopnje težavnosti izbranih vaj. Za popestritev je ustrezna uporaba različnih pripomočkov (Videmšek in Pišot, 2007).

1.8.5 GIBALNA MINUTA

Gibalna minuta je krajša od gibalnega odmora, njen namen pa je njemu podoben. Traja od 3 do 5 minut in jo organiziramo takrat, ko opazimo, da so otroci postali nemirni ali nezbrani. To obliko dela lahko uporabljamo večkrat na dan in je še posebej primerna v času, ko so otroci dlje časa v zaprtih prostorih.

1.8.6 SPREHOD

Sprehod je najpogostejša in nepogrešljiva oblika dejavnosti v vrtcih, s katero uresničujemo tudi cilje drugih področij. Posegamo lahko na umetnost, naravo ali družbo, kjer otroci dobivajo informacije o prometni in zdravstveni vzgoji, spoznavajo bližnjo okolico ... Sprehode načrtujemo večkrat na teden. Pogostost sprehodov mora biti večja tam, kjer

nimajo velikih travnatih površin v okolici vrtcev. Dolžina je odvisna od starosti otrok, postavljenih ciljev, trenutnega razpoloženja, vremenskih razmer, geografske lege vrtca ...

1.8.7 IZLET

Izlet se od sprehoda razlikuje glede na čas trajanja. Njegova največja vrednost je v tem, da otroci zapustijo bližnjo okolico in preživijo čas v neokrnjeni naravi na svežem zraku. Poleg zabave in sprostitve z izleti predvsem vplivamo na aktiven počitek, na usmerjanje otrok k opazovanju naravnih lepot v različnih letnih časih ter na spoznavanje rastlinstva in živalstva v okolici. Glede na čas trajanja so izleti razdeljeni v pet skupin (Videmšek in Pišot, 2007):

- sprehod – pomeni dopoldanski ali popoldanski obisk bližnjih zanimivosti in poteka večinoma po ravnem, posebna oprema ni potrebna;
- krajši izlet – traja do 4 ure, izvedemo ga v dopoldanskem času med zajtrkom in kosilom ali pa popoldan med kosilom in večerjo, potrebna je ustrezna oprema;
- poldnevni izlet – izlet, ki ga pričnemo zjutraj in se vrnemo do konca delovnega dne nazaj v vrtec ali šolo, otroci morajo imeti ustrezno opremo (čevlji, nahrbtnik, malica, pijača);
- celodnevni izlet – iz vrtca, šole ali počitniškega doma se odpravimo zjutraj in se vrnemo pozno popoldne ali zvečer, nujna je ustrezna oprema (čevlji, nahrbtnik, malica, osvežilna, nesladkana pijača);
- večdnevni izlet ali pohod – gre za nekajdnevno turo, ko so otroci odsotni od doma in prespijo v kočah, domovih ali šotorih, nujna je ustrezna oprema (čevlji, nahrbtnik z rezervno obleko in zaščito pred dežjem in mrazom, najnujnejši higienski pripomočki, energijski priboljški, čutarica, malice in topli obroki v kočah).

Izlet lahko organiziramo tako, da v celoti temelji na hoji ali pa v kombinaciji s prevozom. Po vsebini in obliki ločimo različne vrste izletov:

- izlet, združen z ogledom kraja, okolice, izlet k reki, jezeru ali na morje, izlet, na katerem nabiramo gozdne sadeže ter
- planinski (enodnevni, večdnevni) izleti.

1.8.8 ORIENTACIJSKI IZLET

Orientacijski izlet je vrsta izleta, ki običajno traja od ene do treh ur. Zaradi svoje specifikke je še bolj interdisciplinarno povezan z vsemi področji (gibanje, matematika, jezik, družba, narava, umetnost), saj otroci pri tem, ko iščejo pot, rešujejo naloge z različnih področij. Pri postavljanju proge je potrebno upoštevati primerno dolžino, ki naj bo vsaj dva kilometra. Pot je lahko krožna, lahko pa sta začetek in konec na različnih mestih. Vse to je odvisno od vzgojitelja in njegove ustvarjalnosti. Izpeljana pa naj bo v gozdu, v parku ali na travniku oz. v vseh kombinacijah. Kako bo označena pot, je tudi v domeni vzgojitelja. Potrebno pa je upoštevati razvojno starost otrok in pot označiti tako, da bodo vsi otroci lahko uspešni. Za mlajše starostne skupine je potrebno pot označiti tako, da so znaki vidni in nasprotnih barv od okolja, za starejše pa lahko progo tudi otežimo. Priporočeno je, da so naloge ob poti zabavne, poučne in preproste, da lahko vsi otroci uspešno opravijo s potjo. Naloge so lahko označene s slikami, katerih naj ne bo več kot 8 in manj kot 5. Prav je, da na cilju razglasimo pravilne rezultate nalog.

1.8.9 TRIM STEZA

Trim steza je zanimiva organizacijska oblika, ki jo lahko uporabimo tudi za vadbeno uro, kot del izleta ali pa popolnoma samostojno. Namen samostojnega izvajanja te organizacijske oblike je, da si otroci ogledajo skice gibalnih nalog in skupaj z vzgojiteljem izvajajo vaje. Trim steze lahko vrtec priredi v svoji okolici, lahko pa se z otroki odpravimo na že postavljene trim steze, kjer otroci izvajajo samo tiste naloge, ki so zanje primerne. Za otroke je posebej primerno, če obiščejo trim stezo s svojimi starši in sorodniki tudi po tem,

ko so jo spoznali v vrtcu, saj bodo tako športno dejavnost širili tudi v domačem okolju in bo postala neločljiva vez za vse življenje.

1.8.10 AKTIVNOSTI PO ŽELJI OTROK

Cilja te vrste dejavnosti sta dva, in sicer gre najprej za zadovoljevanje trenutnega otrokovega nagiba, ki ga vodi v izbrano aktivnost, in nato za razvijanje njegove ustvarjalnosti. Te aktivnosti so v celoti podrejene željam in potrebam otrok, zato vzgojitelj ne organizira dejavnosti v smislu vodenja, pač pa le ustvari primerno okolje, kjer otrok izbere tisto, kar mu v danem trenutku najbolj ustreza. Edina naloga vzgojitelja je, da priskrbi vse pripomočke, ki jih potrebujejo za svoje ustvarjanje. Izvajanje te aktivnosti je lahko kjerkoli in poljubno dolgo. Otroke se popolnoma prepusti lastni ustvarjalnosti in iznajdljivosti, skrbeti pa je potrebno za njihovo varnost.

1.8.11 ŠPORTNO DOPOLDNE, ŠPORTNO POPOLDNE

Športno dopoldne in športno popoldne sta dejavnosti, ki se od športnega dne razlikujeta po času izvedbe. Športno dopoldne organiziramo v dopoldanskem času in je namenjeno več oddelkom hkrati, lahko tudi iz več vrtcev. Izvaja se lahko večkrat na leto, čas izvedbe je poljuben, priporočljivo pa je vsaj 90 minutno izvajanje. Napravimo lahko več vadbenih postaj, otroci pa med njimi krožijo. Športno popoldne izvajamo enako kot športno dopoldne, le da lahko vključimo tudi starše otrok in so zaradi tega lahko vadbene postaje zahtevnejše.

1.8.12 TEČAJI

Tečaji so oblika športne dejavnosti, ki so namenjene spoznavanju, vadbi in utrjevanju športne zvrsti, kot so plavanje, smučanje, drsanje, plesne dejavnosti ... Izvedeni so v strnjenem času, ki ugodno vpliva na pridobivanje gibalnega znanja in navad v posamezni

športni zvrsti. Pri pripravi na tečaje moramo biti še posebej pozorni na strokovne sodelavce. Ti naj imajo poglobljena znanja z vidika elementarne športne vzgoje.

1.8.13 VEČDNEVNO BIVANJE V NARAVI (LETOVANJE, ZIMOVANJE, TABORI ...)

Večdnevno bivanje v naravi postaja vse bolj priljubljena organizacijska oblika. Otroci za nekaj dni zapustijo starše in domači kraj. Čas preživljajo v naravi in za razliko od tečajev, kjer se učijo le ene športne zvrsti, gre pri večdnevnih bivanjih v naravi za celovit vzgojni proces. Za otroke je pomembno predvsem to, da je program pester, bogat in prilagojen otrokovim potrebam in sposobnostim, ter da se vse izvaja preko sproščene igre (Videmšek in Pišot, 2007).

1.8.14 ŠPORTNI PROGRAM ZLATI SONČEK

Športni program Zlati sonček je namenjen otrokom med petim ter devetim letom starosti in se izvaja štiri leta. Z njim lahko popestrimo redni vzgojno-izobraževalni proces. Njegov namen je obogatitev področja gibanja s sodobnimi športnimi vsebinami, s privlačno likovno podobo in načinom izvedbe, motivirati kar največ otrok, staršev in vzgojiteljev za sodobno zasnovano športno vzgojo ter vsaditi v otroško zavest željo, navado in potrebo po ukvarjanju s športom v vseh starostnih obdobjih.

Program ni tekmovalnega značaja, temveč igra in dejavnost sama. Za opravljene dejavnosti pa otrok prejme medaljo. Pomembno je sodelovanje v programu in ne storilnost, zato je program zasnovan tako, da je vabljen in uresničljiv tudi za manj zmogljive. Izvajalci morajo največ pozornosti posvetiti igri in vadbi, ki naj bo prijetna in prilagojena otroku.

Program je po letih razdeljen v štiri programe: A, B, C in D, ki so namenjeni posameznemu starostnemu obdobju in imajo različne naloge. V vrtcu se izvaja program A, ki vsebuje naslednje naloge:

- plavanje: drsenje v vodi z lahtmi naprej in vztrajanje v tem položaju najmanj pet sekund,
- rolanje – kotalkanje: vožnja na razdalji 20 metrov, med vožnjo počep pod prečko, ali kolesarjenje: otrok se prosto vozi dve minuti po prostoru 20 x 20 metrov, med vožnjo ne sme stopiti na tla,
- smučanje: v stopničastem koraku se s smučmi povzpne na snežni kup, ki je visok vsaj en meter in se nato spusti po nagibu, ali hoja oz. tek na smučeh na razdalji 500 metrov, ali
- drsanje: vožnja na razdalji 25 metrov, med vožnjo počep pod prečko in vožnja po eni nogi na razdalji dveh metrov,
- spretnost z žogo: vodenje žoge na razdalji 10 metrov in met žoge z razdalje dveh metrov v koš ter v paru petkrat podaja žoge na razdalji najmanj dveh metrov (Kristan, 1997).

1.9 MATERIALNI DEJAVNIKI

Materialni dejavniki pogojujejo pomemben del športnih dejavnosti v vrtcu, saj je tudi od njih odvisno, koliko različnih športnih pripomočkov in orodij bo v vrtcu na voljo, v kakšnih prostorih bodo vzgojitelji izvajali športne dejavnosti, katerih pohodov, izletov, zimovanj itd. bodo otroci deležni in kako pogosti bodo.

Vsak vrtec naj bi imel sodobno opremljeno športno igralnico, vendar je v slovenskem prostoru to izjema. Vrtci prilagodijo že obstoječe notranje prostore, zunanja igrišča ...

Videmškova in Pišot (2007) predlagata naslednjo ureditev športnih pripomočkov in igral: univerzalne blazine, polivalentne blazine, plezalne letve, letvenike, drog, vrv, mrežo,

tobogan, mini plezalno steno, prožno ponjavo z ustrezno zaščito, mini koš, sestavljivi gol, stojala, obroče, podstavke, žoge, medicinke, loparje za tenis, mehke teniške žogice, loparje in žogice za badminton, hokejske palice in žogice za mini hokej, tarčo za žogice in druge rekvizite, frisbije, balone različnih barv in velikosti, kolebnice, elastiko, barvne rutice, kije, barvne riževe vrečke, barvne gumijaste obročke, stožce, barve ploščice, barvne čepke, označbe na tleh, like iz mehke pene, ravnotežno desko, ravnotežni krožnik, desko na vzmeteh, hodulje, varnostno ogledalo, voziček za športne pripomočke, žično košaro na kolesih za žoge, tablo, otroška vozila brez pedal, tricikle, skiroje, dvokolesa s pomožnimi kolesi, kotalke ali rolerje, sani, snežne lopate, smuči, smučarske čevlje, smučarske palice, drsalke, plavajoče in potopljive figurice, plavalne deske, mehke valje, žogice za pihanje in male bazenčke.

Prostor za igro nudi otrokom sprostitev nakopičene energije, zadovoljitev potrebe po gibanju in igri ter navezovanje socialnih stikov. Mnoga igrala so skonstruirana tako, da otroci med seboj sodelujejo in skupaj poskušajo doseči cilj. V različnih igrah otrok spoznava smisel in pomen upoštevanja pravil ter spoštovanja in upoštevanja različnosti. Otrok razvija tudi ustvarjalnost, ko na kompleksnih igralih išče svoje načine in poti za rešitev različnih gibalnih nalog, z lastno domišljijo odgovarja na nove izzive ter izraža svoja čustva in občutja (Videmšek in Jovan, 2002).

Športno dejavnost izvajamo glede na njeno organizacijsko obliko bodisi v zaprtih prostorih (v športni dvorni, športni igralnici, na hodniku, večnamenskem prostoru) bodisi zunaj (na dvorišču, igrišču, travniku ...).

Zunanje igrišče naj bo urejeno tako, da bo ob ugodni klimi primeren prostor za izvajanje športnih dejavnosti. Igralne površine morajo biti varne in otroku prijazne. Na zunanjem travnatem igrišču je priporočljiv manjši griček, po katerem se lahko otroci vzpenjajo in spuščajo, v zasneženi zimi pa sankajo in smučajo. Otroško igrišče je namenjeno otrokom, njihovim potrebam in željam. Predstavlja prostor, kjer se počutijo varne, sproščene in svobodne. Žal moramo ugotoviti, da je večina otroških igrišč v Sloveniji revna, pusta, nedomiseln, nesodobna in neustrezna z vidika varnosti, uporabnosti in udobnosti. Glede

oblikovanja bi bilo potrebno uvesti nekatere novosti in posodobitve, saj so otroška igrišča del osebnega in družbenega standarda in tako pomembna komponenta pedagoškega, zdravstvenega in socialnega razvoja (Skubin, 2005).

1.10 KADROVSKI DEJAVNIKI

Pravilnik o normativih in kadrovskih pogojih za opravljanje dejavnosti predšolske vzgoje določa stopnjo in smer izobrazbe strokovnih delavcev. Ta pravilnik je podlaga za sistemizacijo delovnih mest. V njem najdemo tudi normative za oblikovanje oddelkov in spremstvo otrok.

8. člen tega pravilnika pravi, da je lahko vzgojitelj predšolskih otrok tisti, ki je končal višješolski ali visokošolski strokovni študijski program predšolska vzgoja in navaja, da je vzgojitelj lahko tudi tisti, ki je končal:

- univerzitetni študijski program in si pridobil strokovni naslov profesor ali
- univerzitetni študijski program s področja izobraževanja, umetnosti, humanističnih ved in družboslovja ali
- visokošolski strokovni ali univerzitetni študijski program iz socialnega dela in je opravil študijski program za izpopolnjevanje iz predšolske vzgoje.

Zajčeva (2010) ugotavlja, da so dobri kadrovski dejavniki pomembni pri pogostosti izvajanja gibalnih dejavnosti v vrtcu. V raziskavi Zajčeve ravnateljci menijo, da bi bilo treba vzgojitelje dodatno stalno strokovno izpopolnjevati, da bi si morali pridobiti tudi nekatere nazive za vodenje otrok pri specifičnih dejavnostih, kot so smučanje, rolanje, plavanje ... K bolj kakovostnem, varnem in sistematičnem načrtovanju, izvajanju in evalvaciji dela pa bi lahko pomagal tudi športni pedagog z usposobljenostjo za predšolsko vzgojo. Ravnateljci menijo, da bi bilo dobro zaposliti takega pedagoga vsaj za več enot skupaj.

1.11 ŠPORTNI PEDAGOG V VRTCU

Preučevanje gibalnih/športnih dejavnosti predšolskih otrok ter materialnih in kadrovskih pogojev v vrtcih v Sloveniji je pokazalo, da imamo za otroke v predšolskem obdobju premalo strokovno organizirane in vodene športne vzgoje ter tudi ustrezno izobraženega kadra (Videmšek, 2008).

Številne raziskave podpirajo vključevanje športnega pedagoga v vrtce.

Žigonova in Ramovš – Oršičeva (1985, v Uršič, 2001) sta s svojim programom pri otrocih starih štiri leta dosegli statistično pomembno boljše rezultate v primerjavi z vzgojiteljicama, ki sta vodili svoj program. Do identičnih ugotovitev je prišla tudi Battelinova (1986).

Bohren in Vlakov (1988) sta primerjala in raziskovala gibalne sposobnosti otrok v dveh vrtcih, kjer so v enem imeli organiziran program športne vadbe, v drugem pa ne. Rezultati so pokazali, so otroci iz vrtca, kjer so imeli organizirano sistematično vadbo bolj napredovali v gibalnih sposobnostih.

Kočarjeva (1992, v Uršič, 2001), je v svoji raziskavi s predšolskimi otroki ugotavljala, ali obstajajo razlike v stopnji razvoja nekaterih gibalnih sposobnosti med otroki, ki so vadili po programu vzgojiteljice in otroki, ki so vadili po programu absolventke fakultete za šport. Ugotovitve kažejo, da so otroci eksperimentalne skupine dosegli statistično pomembne razlike med začetnim in končnim stanjem v vseh spremenljivkah, v primerjavi s kontrolno skupino.

Gašič in Živanič (2000, v Đorđić, Bala, Popović in Sabo, 2006) v svoji študiji ugotavljata, da mestni predšolski otroci porabijo več časa v sedečih aktivnostih kot pa za aktivno igro. S starostjo pa se ta trend le še zvišuje.

Coulon in Van Gordn (2006, v Đorđić, Bala, Popović in Sabo, 2006) sta ugotovila, da sistematično strokovno delo v vrtcu prinese veliko večji napredek v osnovnih gibalnih

sposobnostih, za razliko od kontrolne skupine, ki ni imela organiziranega dela, ampak le prosto igro. Obe skupini pa sta sicer napredovali v sposobnostih.

Videmškova, Karpljuk, Štihec in Kropjeva (2003) so na vzorcu 75 pet- do šestletnih otrok ugotavljali, ali obstajajo razlike v razvoju nekaterih gibalnih sposobnosti med otroki v vrtcu, ki so imeli športno vzgojo po programu in vodenju vzgojiteljice, in otroki, ki so izvajali gibalne dejavnosti po programu in vodenju študenta Fakultete za šport in vzgojiteljice. Ugotovili so, da sta se kontrolna in eksperimentalna skupina v končnem stanju statistično značilno razlikovali. Program, ki sta ga izvajala študent in vzgojiteljica v eksperimentalni skupini, je bil učinkovitejši od programa, ki ga je sestavila in izvajala vzgojiteljica v kontrolni skupini.

Roncesvalles (2006, v Đorđić, Bala, Popović in Sabo, 2006) v raziskavah pri predšolskih otrocih izraža zaskrbljenost nad zaostajanjem pri veščinah rokovanja z objekti.

Raziskovalci posebej poudarjajo pomembnost pogostega izvajanja gibalnih/športnih dejavnosti znotraj izvedbenega kurikulumu vsakega vrtca, zaradi količine časa, ki ga otroci preživijo v vrtcu. Zavzemati se moramo, da zaradi varnosti, spoštovanja normativnih izhodišč in kakovostnega dela s predšolskimi otroki v vrtcu na področju gibanja sodeluje tudi športni pedagog.

Vrtci, ki uvajajo takšen način poučevanja, ugotavljajo, da delo športnega pedagoga zagotavlja kakovosten pristop k vodenju športnih dejavnosti, ustrezno varnost in omogoča uresničitev zastavljenih ciljev kurikulumu za vrtce (Videmšek, 2008).

Poleg ustreznih materialnih pogojev veliko vlogo odigra pedagog. Če pedagog pozna razvojno stopnjo otroka, njegovo potrebo po gibanju in ima na voljo dovolj športnih pripomočkov in igral, še ne pomeni, da bo športno dejavnost tudi izvajal. Po različnih raziskavah na tem področju je bilo ugotovljeno, da imamo premalo strokovno organizirane in vodene športne dejavnosti, ter da vrtcem primanjkuje ustrezno izobražen kader (Žnidaršič, 2008).

Nekateri vrtci so že začeli z uvajanjem dodatnega športnega pedagoga v vzgojni proces in ugotavljajo, da njegov pristop zagotavlja kakovost pri vodenju športnih dejavnosti, ustrezno varnost in omogoča uresničitev zastavljenih ciljev kurikulum za vrtce (Žnidaršič, 2008).

Delo športnega pedagoga v vrtcu naj bi po mnenju Videmškove in Pišota (2007) obsegalo naslednje: V sodelovanju z vzgojitelji bi pripravljali letni načrt za posamezno skupino otrok (glede na veljavni kurikulum za vrtce, letni delovni načrt ter glede na sposobnosti, znanja, značilnosti in posebnosti otrok). Pri načrtovanju bi sodeloval s starši in strokovnjaki z drugih področij (psiholog, zdravnik ...). Skupaj z vzgojiteljem bi vodil določeno število ur športnih dejavnosti v skupinah obeh starostnih obdobj (tudi v skupinah otrok prvega starostnega obdobja – od enega do treh let – ki so na žalost še vedno najbolj zapostavljeni). Vzgojiteljem bi pomagal pri izvajanju športnega programa Zlati sonček. Iskal bi najugodnejše možnosti za izvedbo dejavnosti, ki jih ni mogoče izvesti v vrtcu. Dogovarjal bi se za sodelovanje s športnimi društvi, organiziral najem športnih igralnic, strokovno ustreznih in cenovno ugodnih tečajev, letovanj, zimovanj, organiziral bi skupne akcije: kros, planinske akcije, športne dopoldneve in športne popoldneve. Starše bi skupaj z vzgojiteljem ozaveščal o gibalnem razvoju njihovih otrok in o pomenu ustreznih gibalnih dejavnosti na otrokov celosten razvoj (Videmšek, Štihec, Karpljuk, Meško in Zajec, 2010).

Program športnih dejavnosti bi udeleževal tako, da bi vsi otroci pri tem doživljali kar najbolj prijetne občutke ter da bi optimalno prispeval k njihovem razvoju in zdravju. Organiziral bi skupne akcije: kros, planinske akcije, športne dopoldneve, športne popoldneve, orientacijske izlete, nastope itn. Program športnih dejavnosti bi udeleževal tako, da bi vsi otroci pri tem doživljali kar najbolj prijetne občutke ter da bi optimalno prispeval k njihovem razvoju in zdravju (Videmšek in Visinski, 2001).

Zajčeva ugotavlja, da otroci večino budnega časa preživijo v vrtcu. Zato je še bolj pomembno, da se vsak dan izvaja kvalitetna in strokovno organizirana dejavnost na področju gibanja, ki jo prav gotovo lahko zagotovi športni pedagog v vrtcu. Veliko staršev pozno popoldne ne more nadoknaditi in izvesti gibalnih aktivnosti, zato vrtec nudi večini otrok edino možnost gibanja .

2 CILJI RAZISKAVE

V diplomskem delu smo si zastavili naslednje cilje:

- Ugotoviti pogoje za izvajanje gibalnih/športnih dejavnosti v Kranjskih vrtcih.
- Ugotoviti mnenje vzgojiteljev o vlogi in vključevanju športnih pedagogov v vrtce.
- Ugotoviti mnenje vzgojiteljev o sposobnostih za izvajanje dejavnosti na področju gibanja.
- Ugotoviti mnenje staršev o vlogi in vključevanju športnega pedagoga v vrtce,
- Predstaviti problematiko in predloge na področju gibanja v Kranjskih vrtcih.

3 METODE DELA

3.1 PREIZKUŠANCI

V raziskavi je sodelovalo 80 vzgojiteljev iz šestnajstih enot Kranjskih vrtcev in 200 staršev otrok, ki so vključeni v Kranjske vrtce.

3.2 PRIPOMOČKI

Pri raziskavi sta bila uporabljena 2 vprašalnika. Prvi je bil namenjen vzgojiteljem Kranjskih vrtcev, drugi pa staršem otrok, ki so vključeni v Kranjske vrtce. Anketiranci so odgovarjali na vprašanja iz področja gibanja. Vprašalnik za vzgojitelje je obsegal 24 vprašanj (priloga 1), vprašalnik za starše pa 7 vprašanj (priloga 2).

3.3 POSTOPEK

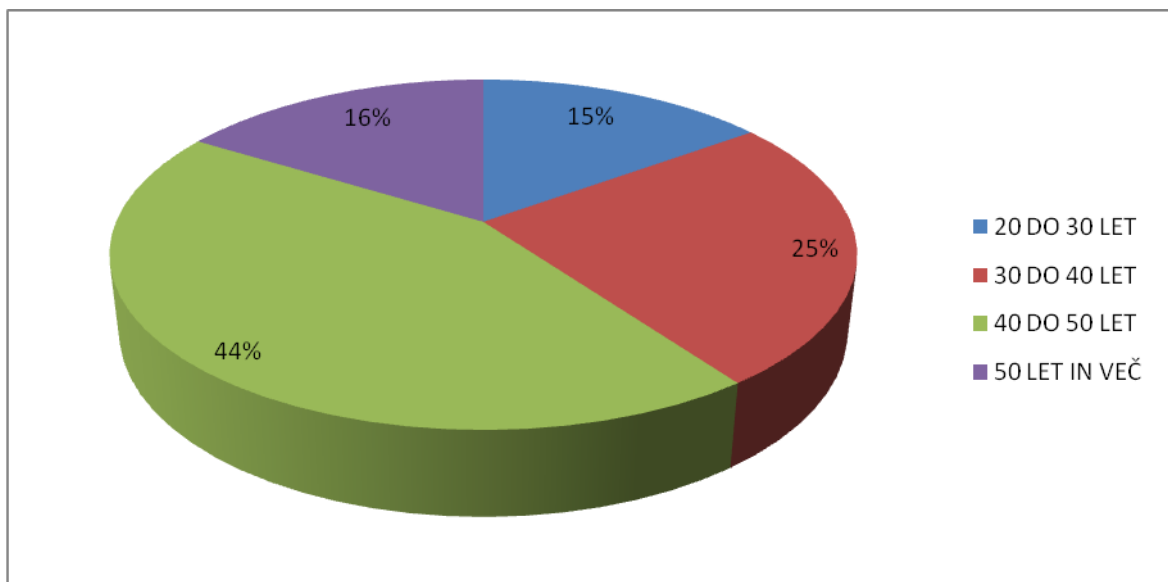
Zbiranje podatkov je bilo opravljeno v šolskem letu 2009/2010, od meseca aprila do junija. Namen anketiranja je bil pridobitev mnenja vzgojiteljev in staršev o vlogi športnega pedagoga v vrtcu. Podatki so bili obdelani z računalniškim programom Excel. Anketa je bila anonimna.

4 REZULTATI

REZULTATI VPRAŠALNIKOV ZA VZGOJITELJE

V nadaljevanju so predstavljeni rezultati, ki smo jih dobili s pomočjo zbranih anketnih vprašalnikov vzgojiteljev.

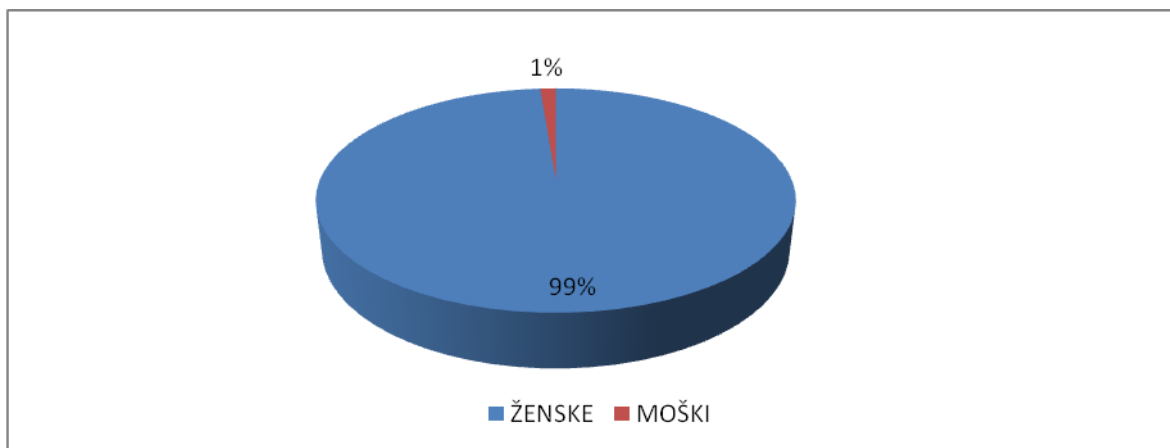
STAROST VZGOJITELJEV

Slika 1. Starost vzgojiteljev.

Slaba polovica vzgojiteljev je stara od 40 do 50 let. 16 % vzgojiteljev je starih nad 50 let. Glede na starostno strukturo, kjer prevladuje starejši kader, menimo, da bi bil športni pedagog v veliko pomoč vsem vzgojiteljem, še posebej starejšim.

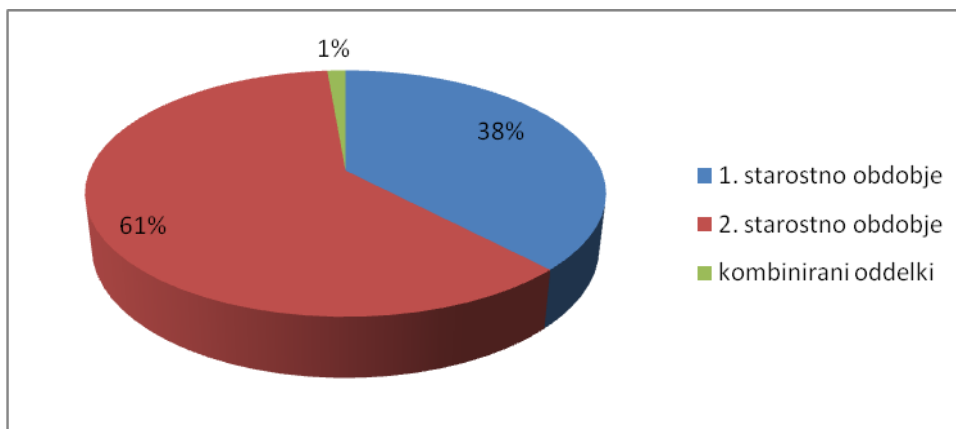
SPOL

Slika 2. Spol.

Veliko večino anketirancev, zaposlenih v Kranjskih vrtcih, predstavljajo ženske.

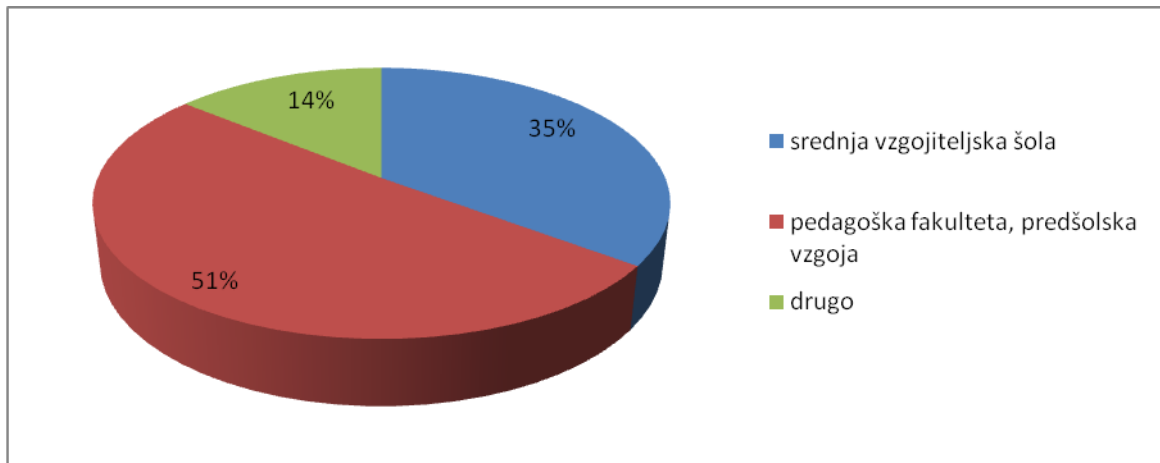
STAROSTNO OBDOBJE

Slika 3. Starosno obdobje.

Večina oddelkov v Kranjskih vrtcih predstavlja oddelke 2. starostnega obdobja (3–6 let). 38 % je oddelkov 1. starostnega obdobja (1–3 let), 1 % pa predstavljajo kombinirani oddelki (kombinacija 1. in 2. starostnega obdobja).

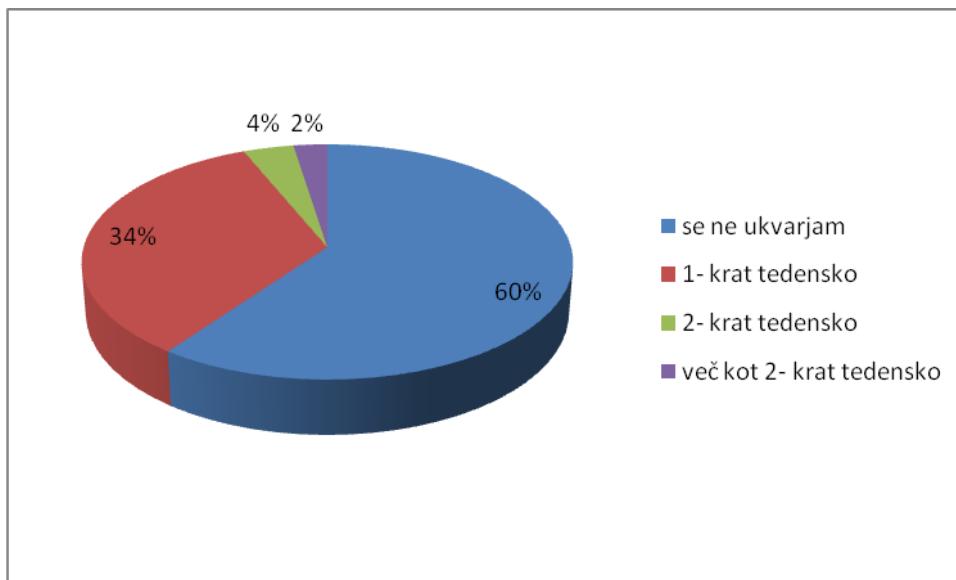
IZOBRAZBA VZGOJITELJEV

Slika 4. Izobrazba vzgojiteljev.

Večina vzgojiteljev ima končano pedagoško fakulteto, smer predšolska vzgoja. 35 % ima končano le srednjo vzgojiteljsko šolo, 14 % pa ima drugo izobrazbo. Menimo, da razlike v izobrazbi prav gotovo vplivajo na strokovnost in izvajanje na področju gibanja.

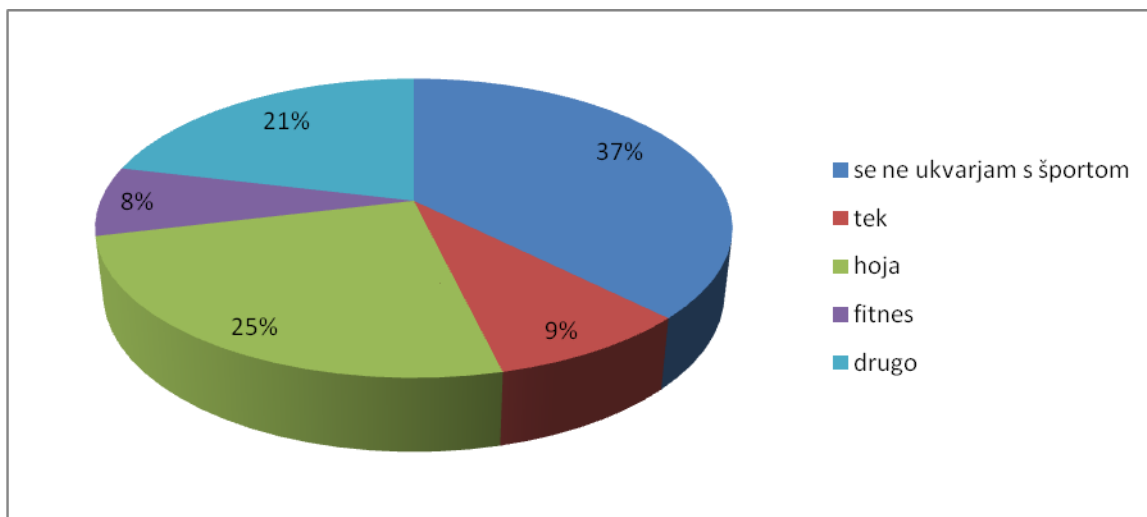
POGOSTOST UKVARJANJA Z ORGANIZIRANO ŠPORTNO VADBO

Slika 5. Pogostost ukvarjanja z organizirano športno vadbo.

34 % vzgojiteljev se ukvarja z organizirano športno vadbo enkrat tedensko, 4 % dvakrat tedensko in 2 % več kot dvakrat tedensko. 60 % se ne ukvarja z organizirano športno vadbo. Predvidevamo, da tisti vzgojitelji, ki se v prostem času ukvarjajo z organizirano športno vadbo, zaradi sprejemanja športa kot vrednote tudi v vrtcu pogosteje in kvalitetnejše izvajajo športno vadbo in druge športne dejavnosti kot tisti, ki se ne ukvarjajo z organizirano športno vadbo.

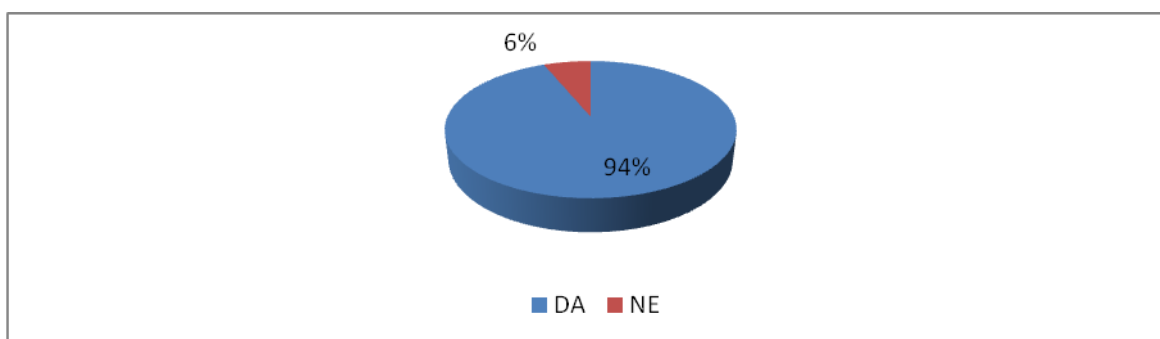
UKVARJANJE Z NEORGANIZIRANO ŠPORTNO VADBO

Slika 6. Ukvarjanje z neorganizirano športno vadbo.

37 % vzgojiteljev se ne ukvarja z neorganizirano športno vadbo, 9 % se ukvarja s tekom, 25 % s hojo, 8 % s fitnesom in 21 % z drugimi oblikami neorganizirane vadbe.

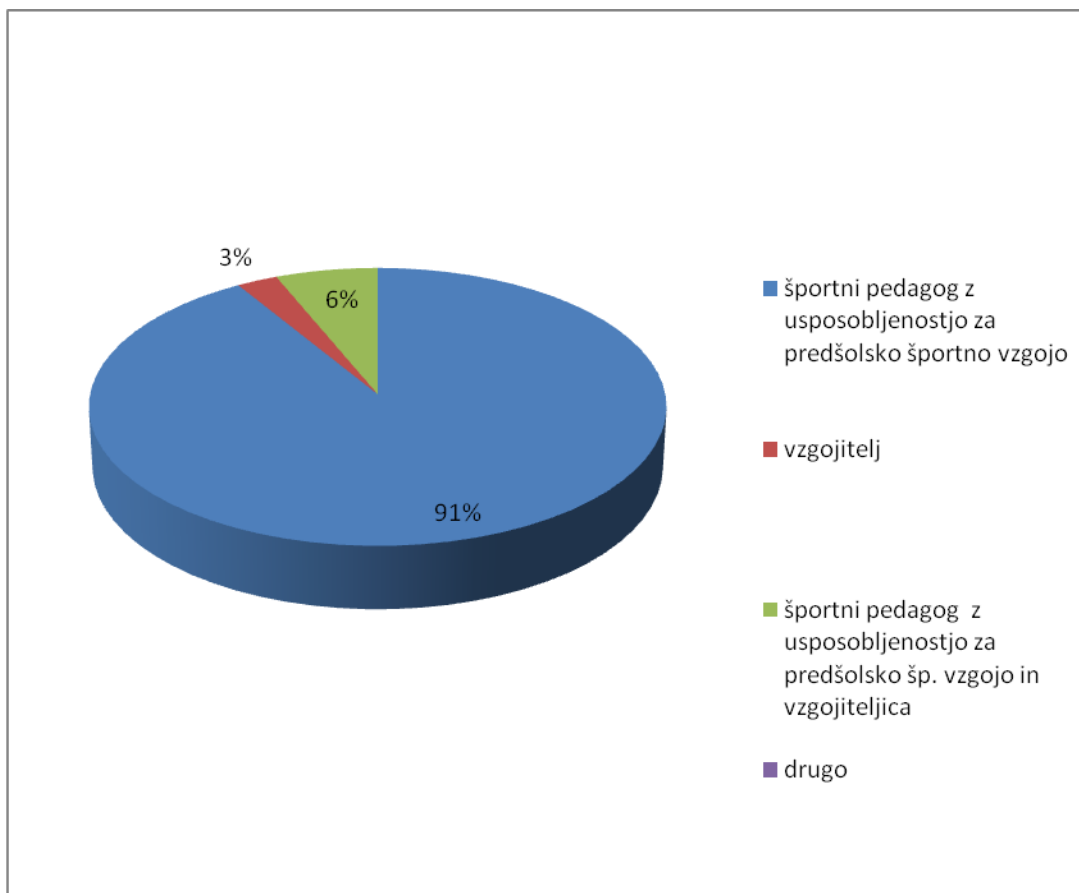
ALI OBSTAJA POTREBA PO VKLJUČEVANJU ŠPORTNEGA PEDAGOGA V VRTCE?

Slika 7. Potreba po vključevanju športnega pedagoga v vrtce.

Slika 7 prikazuje zelo visok odstotek vzgojiteljev, ki menijo, da obstaja potreba po vključevanju športnega pedagoga v vrtce.

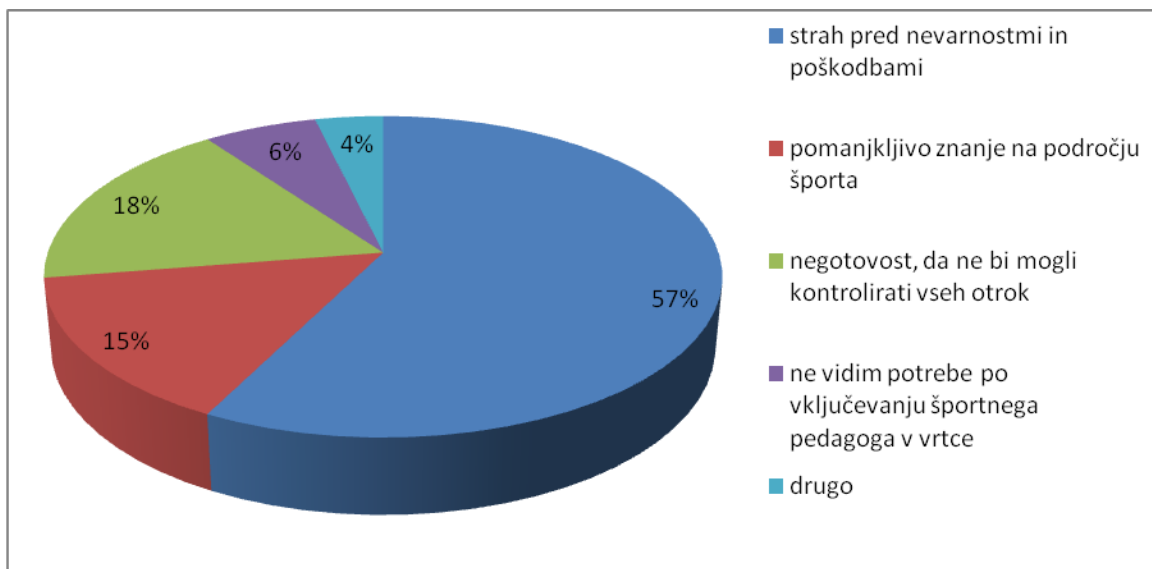
VODJA VADBENIH UR IN OSTALIH ŠPORTNIH AKTIVNOSTI

Slika 8. Vodja vadbenih ur in ostale športne aktivnosti.

Na sliki 8 vidimo, da 91 % vzgojiteljev meni, da bi športne aktivnosti v vrtcu morale potekati pod vodstvom športnega pedagoga z usposobljenostjo za predšolsko športno vzgojo in vzgojitelja. 3 % vzgojiteljev meni, da bi moral gibalne/športne dejavnosti v vrtcu voditi samo športni pedagog, 6 % pa jih meni, da naj bi gibalne/športne dejavnosti vodil le vzgojitelj.

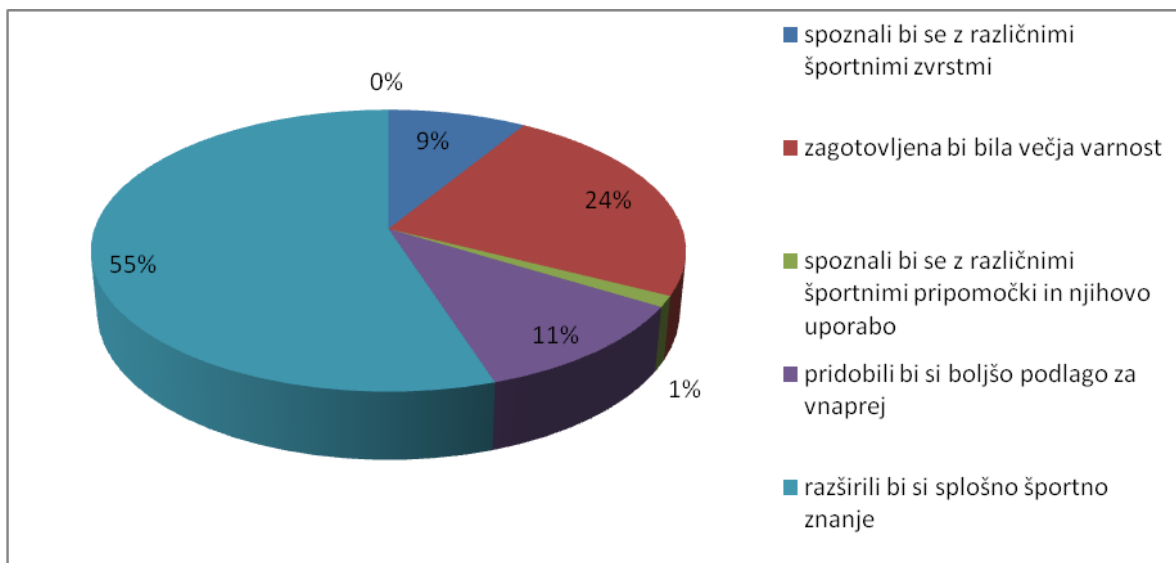
GLAVNI RAZLOGI ZA VKLJUČEVANJE ŠPORTNEGA PEDAGOGA V VRTCE

Slika 9. Glavni razlogi za vključevanje športnega pedagoga v vrtce.

57 % vzgojiteljev meni, da je glavni razlog za vključevanje športnih pedagogov v vrtce strah pred nevarnostmi in poškodbami, sledi negotovost, pomanjkljivo znanje na področju športa in drugo. 6 % vzgojiteljev meni, da ni potrebe po vključevanju športnih pedagogov v vrtce.

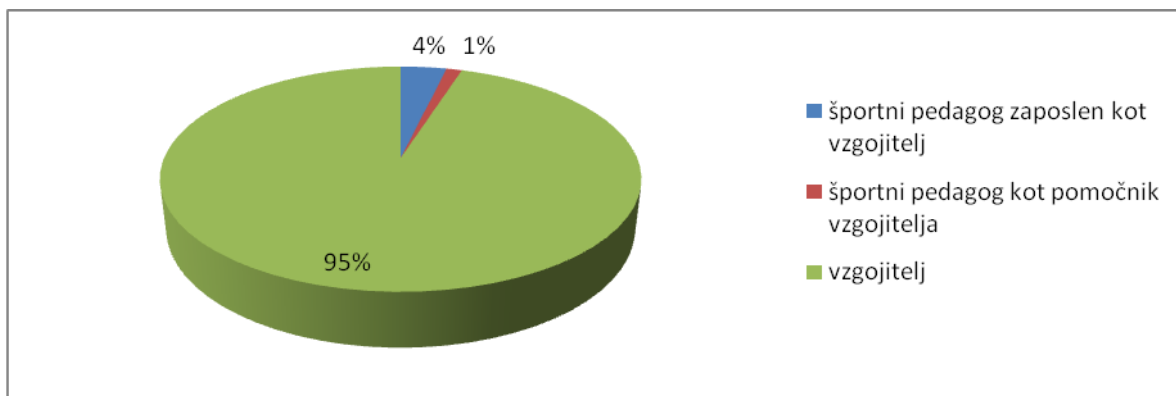
KAJ BI OTROCI PRIDOBILI S ŠPORTNIM PEDAGOGOM?

Slika 10. Kaj bi otroci pridobili s športnim pedagogom.

Največ vzgojiteljev (55 %) meni, da bi se z vključevanjem športnega pedagoga v vrtce otroci bolje spoznali z različnimi športnimi zvrstmi, 24 % jih meni, da bi bila zagotovljena večja varnost, 11 %, da bi si otroci pridobili boljšo podlago za vnaprej, 9 % pa, da bi si razširili splošno športno znanje.

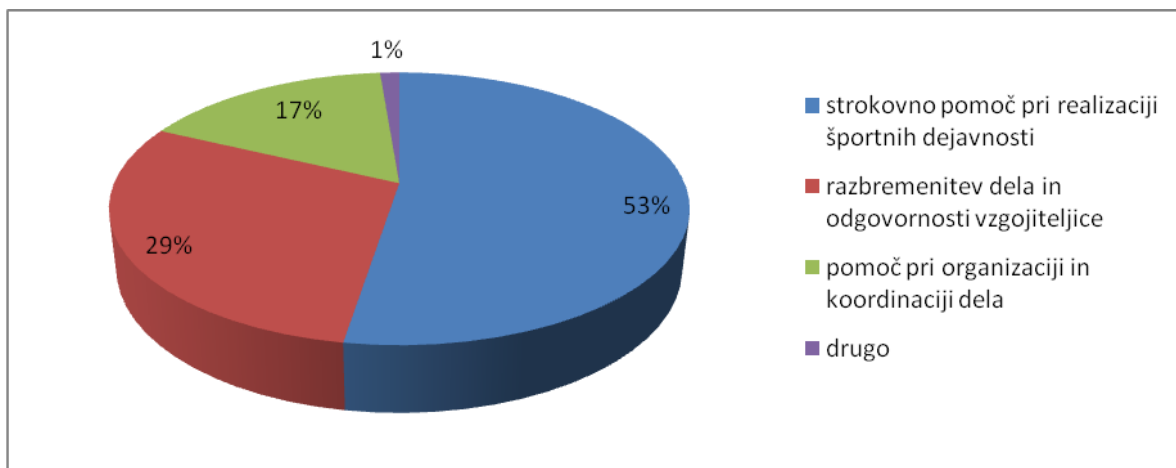
ŠPORTNI PEDAGOGI ZAPOSLENI V KRANJSKIH VRTCIH

Slika 11. Športni pedagogi zaposleni v Kranjskih vrtcih

Iz Slike 11 je razvidno, da je v Kranjskih vrtcih na mestu vzgojitelja zaposlenih 4 % športnih pedagogov, pomočnikov je 1 %, ostali zaposleni so vzgojitelji.

KAJ BI VZGOJITELJI PRIDOBILI S ŠPORTNIM PEDAGOGOM

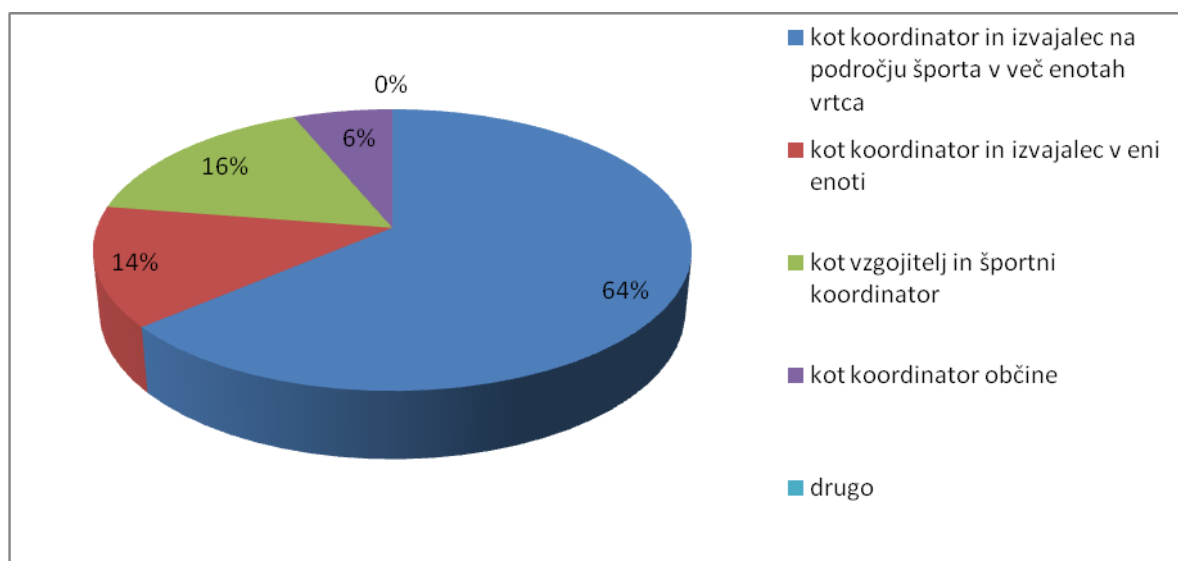

Slika 12. Kaj bi vzgojitelji pridobili s športnim pedagogom.

53 % vzgojiteljev meni, da bi jim športni pedagog v vrtcu nudil strokovno pomoč pri realizaciji dela, 29 %, da bi jih razbremenil dela in odgovornosti, 17 %, da bi jim nudil

pomoč pri organizaciji in koordinaciji dela in 1 % meni, da nekaj drugega (nove ideje, pomoč pri spremljanju gibalnega razvoja).

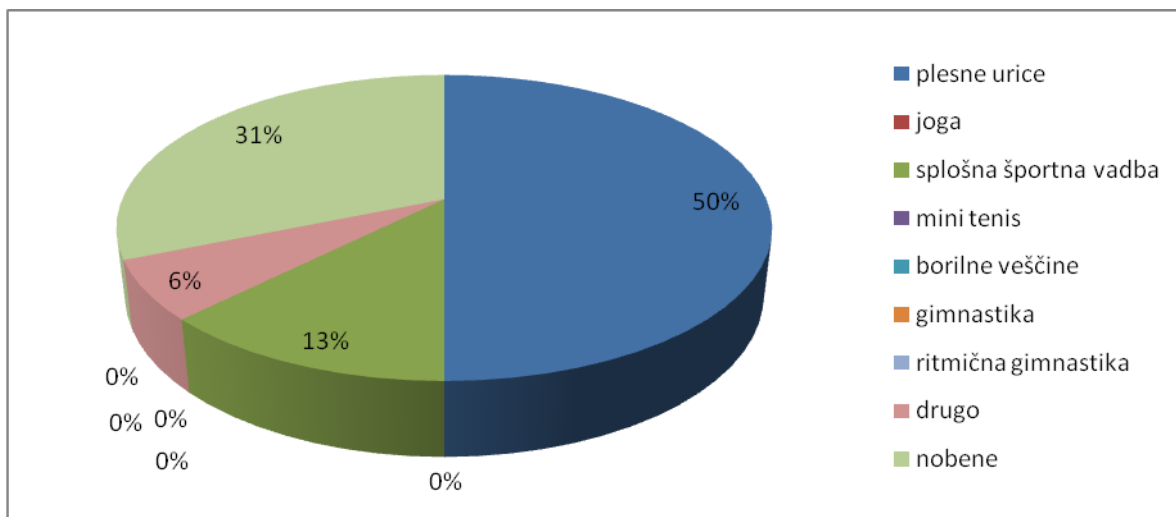
V KAKŠNI OBLIKI SI PREDSTAVLJATE DELO ŠPORTNEGA PEDAGOGA

Slika 13. V kakšni obliki si predstavljate delo športnega pedagoga.

Večina vzgojiteljev si predstavlja delo športnega pedagoga kot koordinatorja in izvajalca na področju gibanja v več enotah vrtca. 14 % meni, da bi bilo najbolje, če bi športni pedagog deloval kot koordinator in izvajalec v eni enoti, 16 % pa odgovarja, da si najbolje predstavljajo delo športnega pedagoga kot vzgojitelja in športnega pedagoga. 6 % jih je odgovorilo, da bi bil športni pedagog koordinator celotne občine.

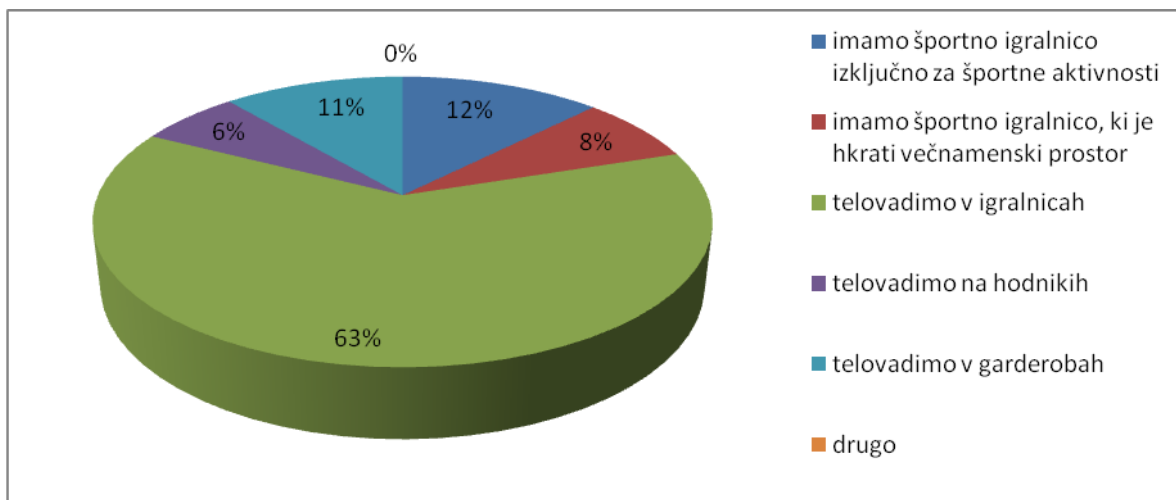
KATERE ŠPORTNE INTERESNE DEJAVNOSTI PONUJA VRTEC?

Slika 14. Katere športne interesne dejavnosti ponuja vrtec?

V večini vrtcev ponujajo v obliki interesnih dejavnosti plesne urice (50 %), splošno športno vadbo (13 %) in vadbo v drugih oblikah (6 %). 31 % vzgojiteljev pa odgovarja, da njihov vrtec ne ponuja interesnih športnih dejavnosti.

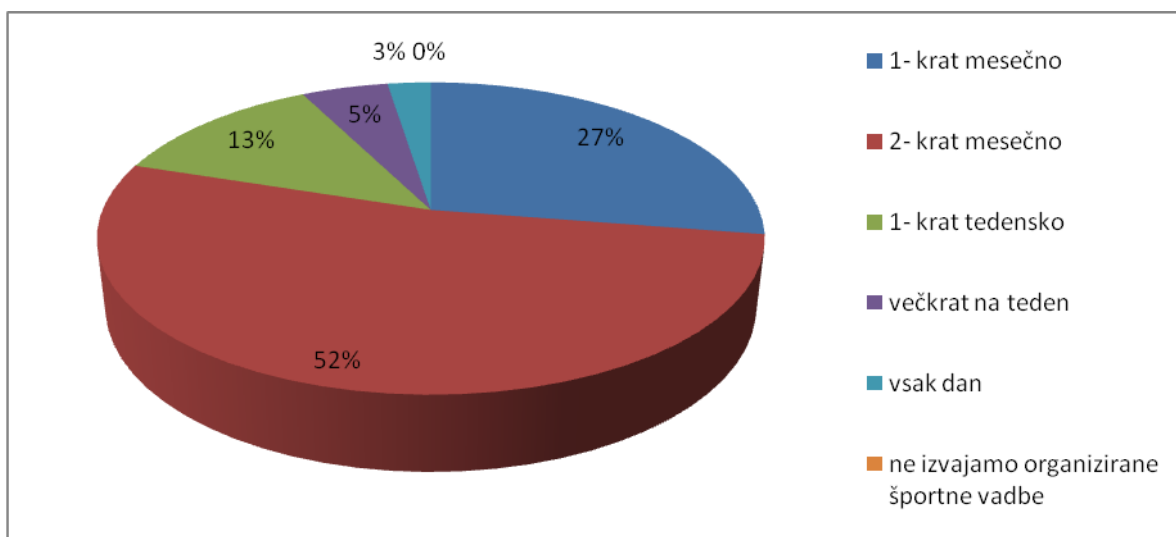
KAKŠNI SO POGOJI ZA ŠPORTNO VADBO V VAŠEM VRTCU?

Slika 15. Kakšni so pogoji za športno vadbo v vašem vrtcu?

63 % vzgojiteljev izvaja gibalne/športne dejavnosti v igralnicah, 12 % v športnih igralnicah, 11 % v garderobah, 8 % v večnamenskem prostoru in 6 % na hodnikih. Športno igralnico imajo 4 enote.

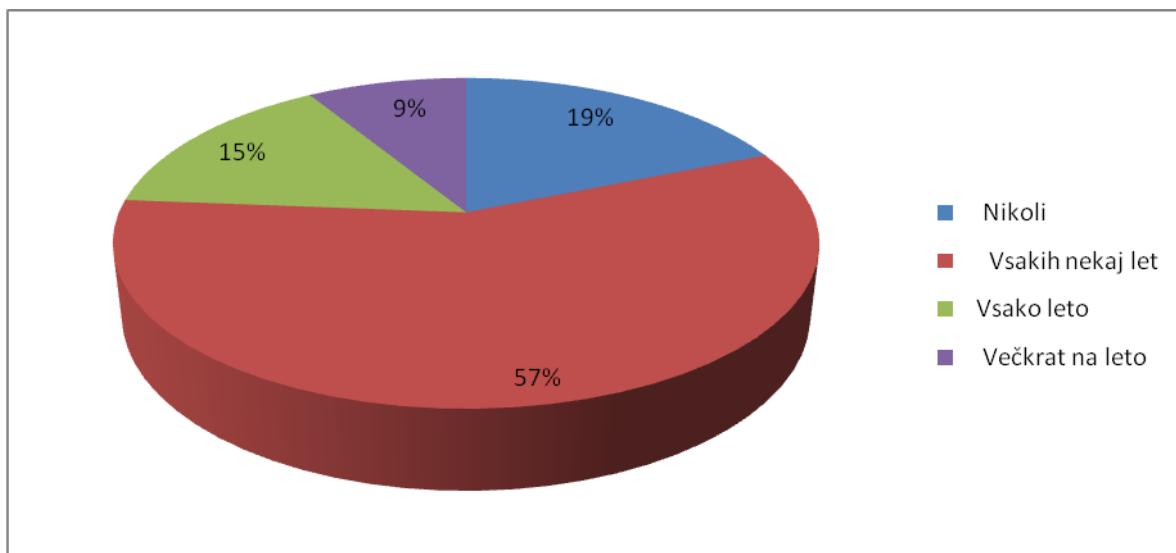
KAKO POGOSTO V VRTCU IZVAJATE ORGANIZIRANE ŠPORTNE DEJAVNOSTI?

Slika 16. Kako pogosto v vrtcu izvajate organizirane športne dejavnosti?

52 % vzgojiteljev izvaja organizirano športno vadbo dvakrat mesečno, 27 % enkrat mesečno, 13 % enkrat tedensko, 5 % večkrat na teden, 3 % pa vsak dan.

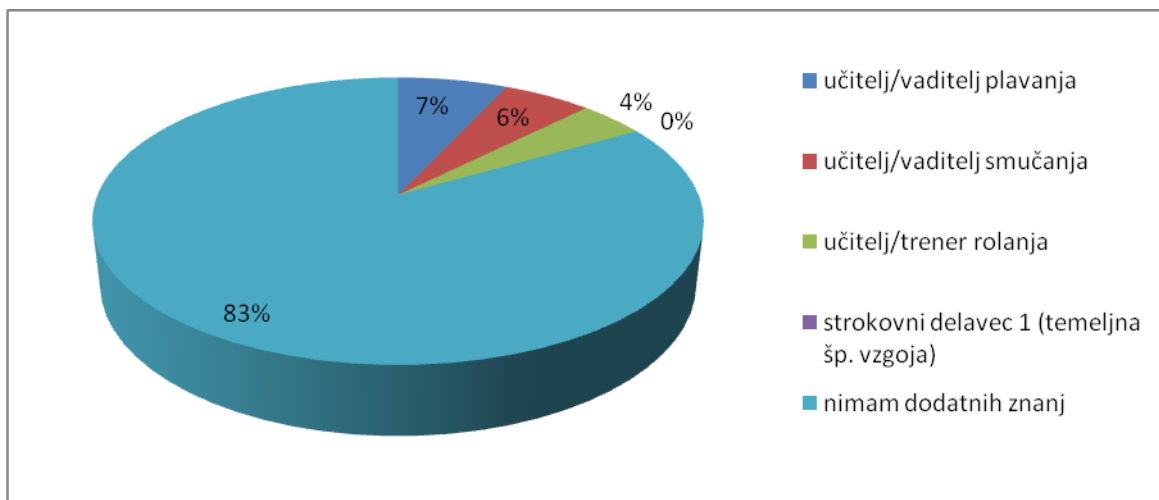
ALI SE IZOBRAŽUJETE NA PODROČJU GIBANJA?

Slika 17. Ali se izobražujete na področju gibanja?

57 % vzgojiteljev se izobražuje na področju športa vsakih nekaj let, 15 % vsako leto, 19 % nikoli in 9 % večkrat na leto.

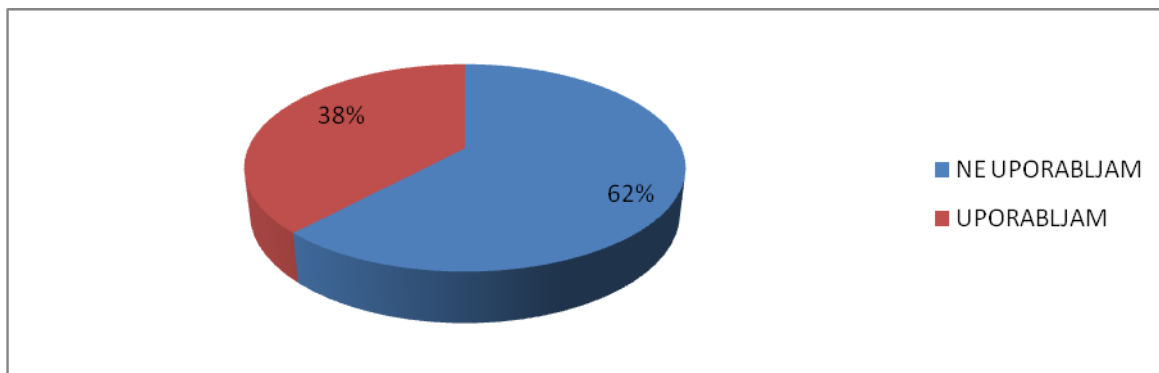
DODATNA ZNANJA IN SPOSOBNOSTI VZGOJITELJEV

Slika 18. Dodatna znanja in sposobnosti vzgojiteljev.

Večina vprašanih vzgojiteljev (81%) nima dodatnih znanj in sposobnosti, 7 % je učiteljev/vaditeljev plavanja, 6 % vzgojiteljev ima naziv učitelj/vaditelj smučanja, 3 % učitelj/trener rolanja.

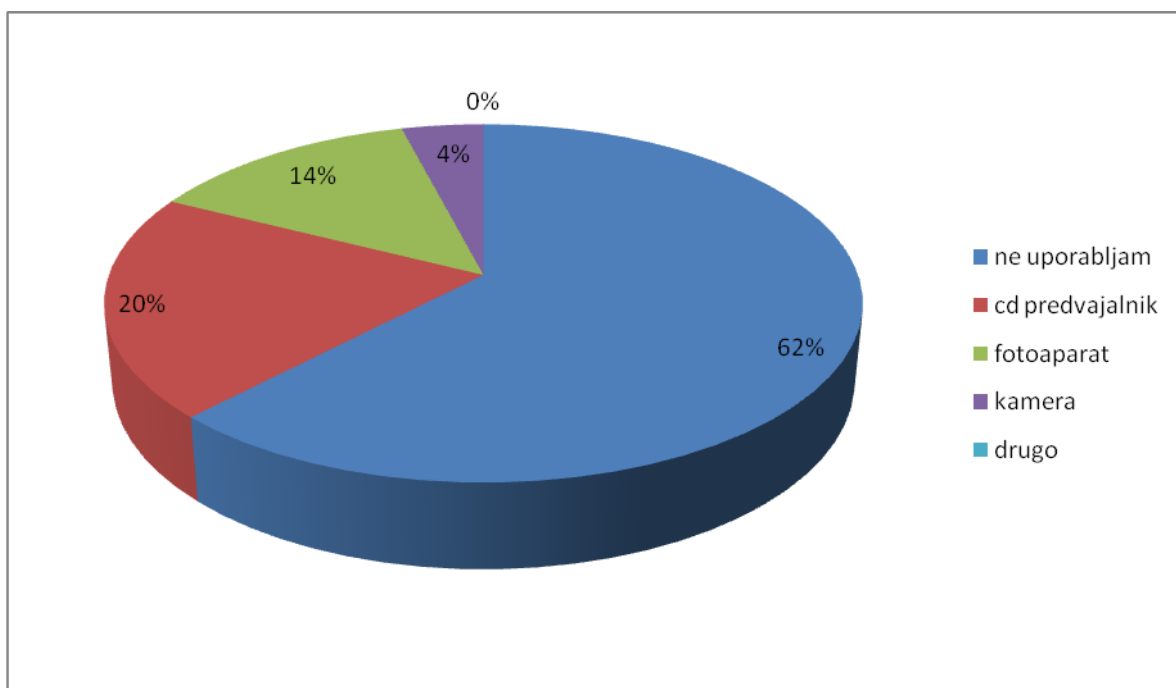
UPORABA IKT NA PODROČJU GIBANJA

Slika 19. Uporaba IKT na področju gibanja.

62 % vzgojiteljev sodobne informacijske tehnologije na področju gibanja v vrtcu ne uporablja, medtem ko jih 38 % to tehnologijo uporablja.

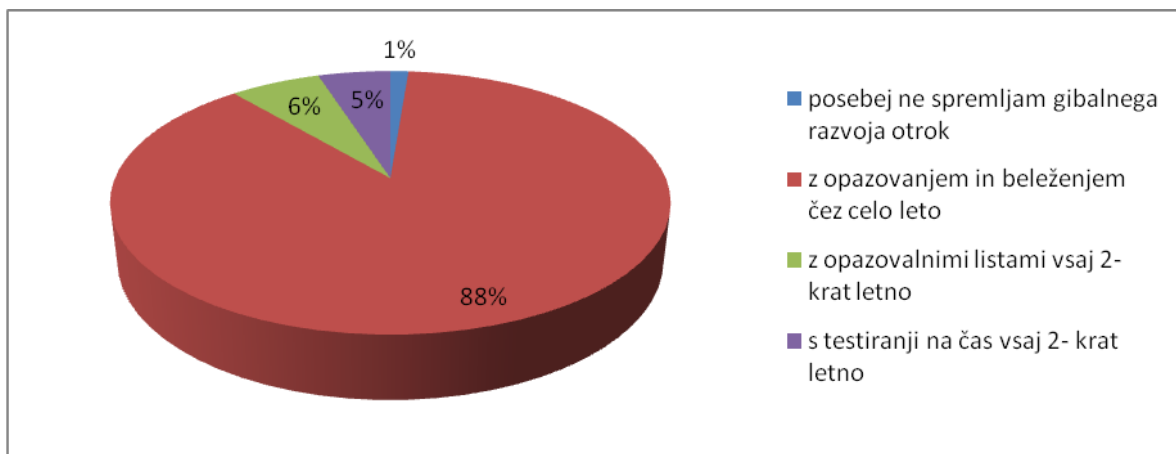
KATERA IKT SREDSTVA UPORABLJATE PRI DELU NA PODROČJU GIBANJA?

Slika 20. Katera IKT sredstva uporabljate pri delu na področju gibanja?

62 % vzgojiteljev ne uporablja sodobne informacijske tehnologije na področju gibanja v vrtcu, 20 % uporablja predvajalnik zgoščenk, 14 % fotoaparati, 4 % kamero. Drugih sredstev sodobne informacijske tehnologije ne uporabljajo.

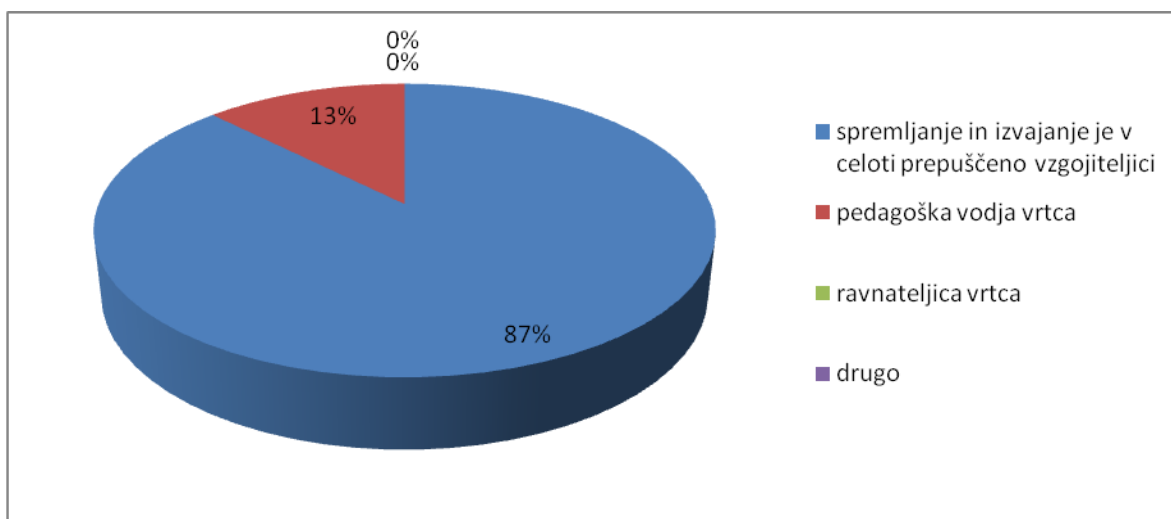
NA KAKŠEN NAČIN SPREMLJATE GIBALNI RAZVOJH OTROK?

Slika 21. Na kakšen način spremljate gibalni razvoj otrok?

88 % spremlja gibalni razvoj z beleženjem in opazovanjem skozi celo leto, 6 % z opazovalnimi listami vsaj dvakrat letno, 5 % pa s testiranjem na čas vsaj dvakrat letno, 1 % vzgojiteljev pa posebej ne spremlja gibalnega razvoja otrok.

KDO SPREMLJA NAČRTOVANJE IN IZVAJANJE GIBALNE AKTIVNOSTI V VAŠEM VRTCU?

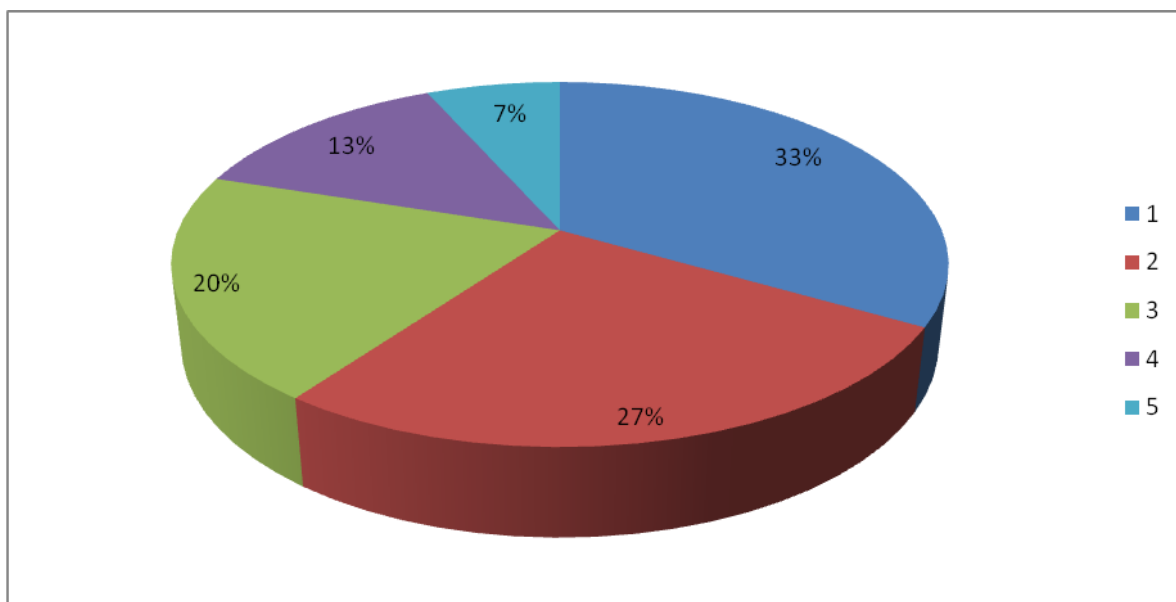

Slika 22. Kdo spremlja načrtovanje in izvajanje gibalne aktivnosti v vašem vrtcu?

87% vzgojiteljev je v celoti prepuščeno spremljanje in izvajanje gibalnih aktivnosti, v 13 % pa to spremlja tudi pedagoški vodja.

ALI MENITE, DA SO OTROCI V VAŠEM VRTCU DOVOLJ GIBALNO/ŠPORTNO AKTIVNI?

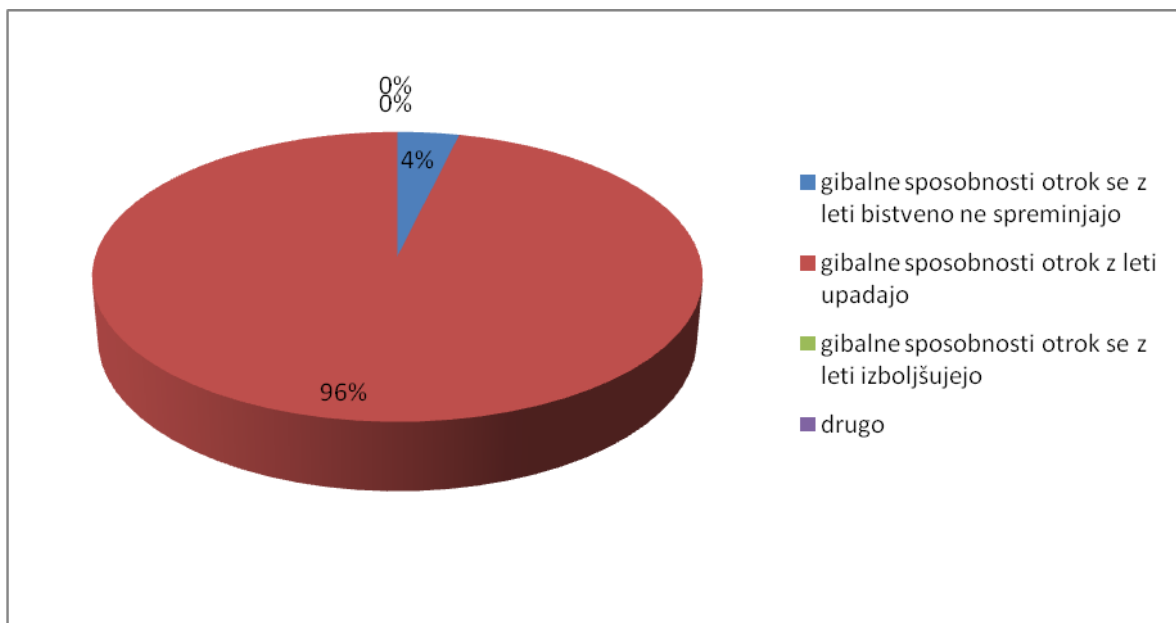
Ocene na lestvici so v rangu od 1 (premalo aktivni) do 5 (zelo aktivni).

Slika 23. Ali menite, da so otroci v vašem vrtcu dovolj gibalno/športno aktivni?

33% vzgojiteljev meni, da so otroci veliko premalo gibalno aktivni v vrtcu, 27 % jih meni, da so vsaj nezadostno aktivni, 20 %, da so zadovoljivo, 13 %, da so prav dobro in 7 %, da so zelo gibalno aktivni.

KAKŠNA SO VAŠA OPAŽANJA O GIBALNEM STANJU OTROK SKOZI LETA?

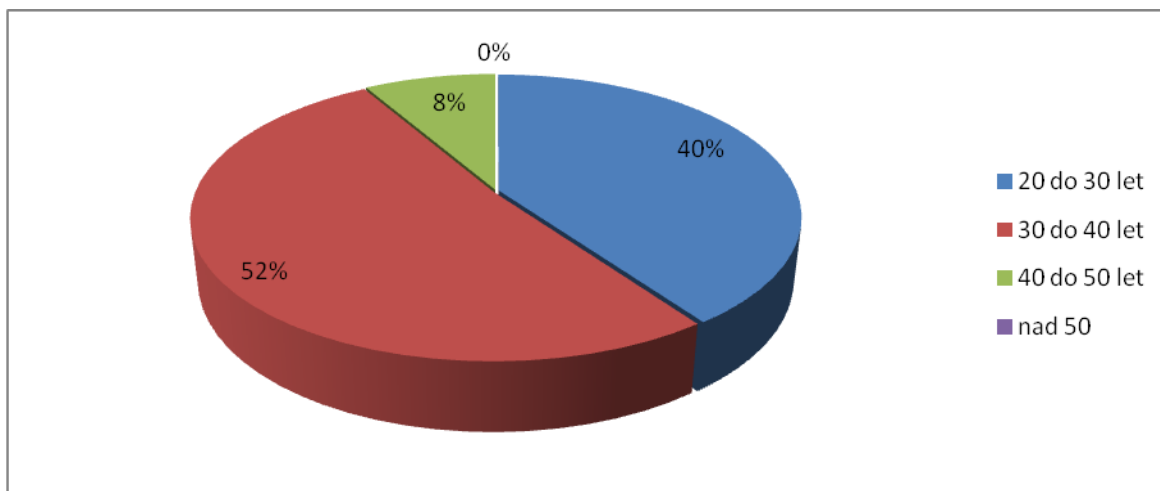

Slika 24. Kakšna so opažanja vzgojiteljev o gibalnem stanju otrok?

96 % vzgojiteljev meni, da gibalne sposobnosti otrok z leti upadajo, 4 % pa, da se gibalne sposobnosti z leti ne spreminjajo. To je vsekakor zelo zaskrbljujoče.

REZULTATI VPRAŠALNIKOV ZA STARŠE

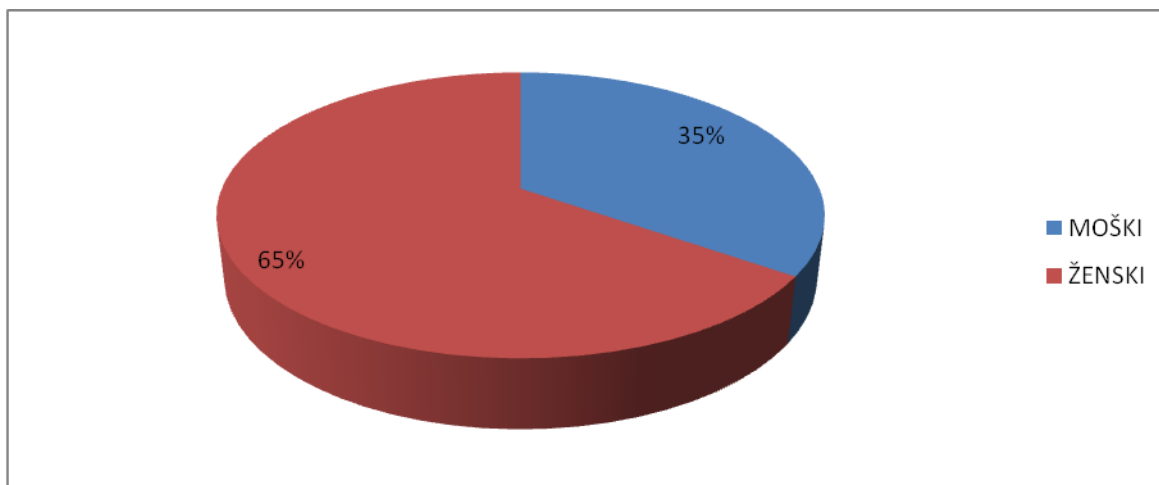
STAROST

Slika 25. Starost.

32 % vprašanih staršev je starih med 30 in 40 let, 40 % med 20 in 30 let ter 8 % med 40 in 50 let.

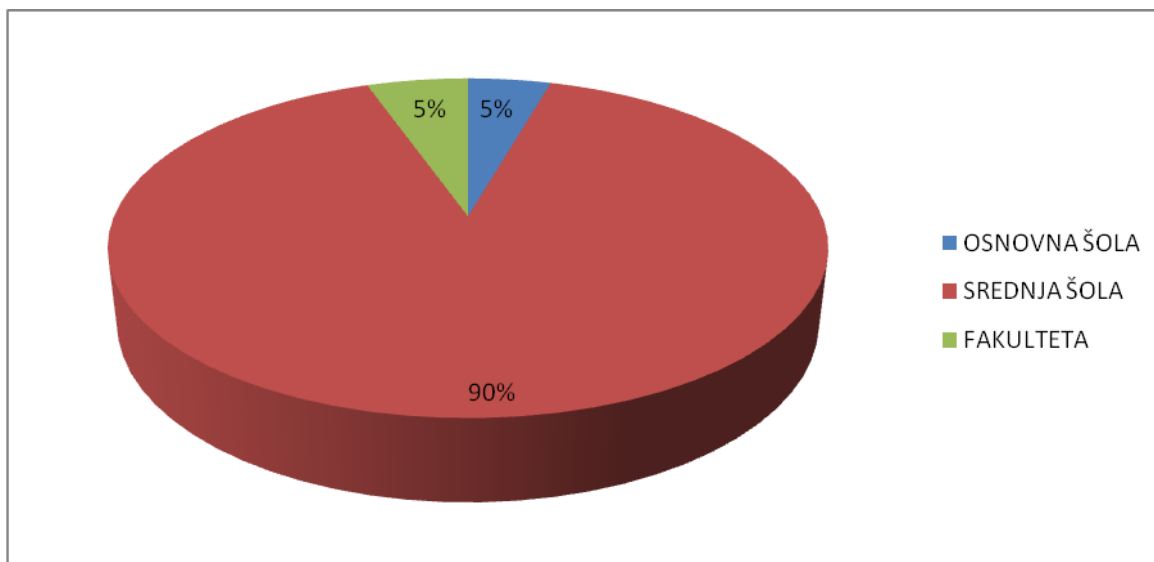
SPOL

Slika 26. Spol.

65 % anketiranih staršev je žensk in 35 % moških.

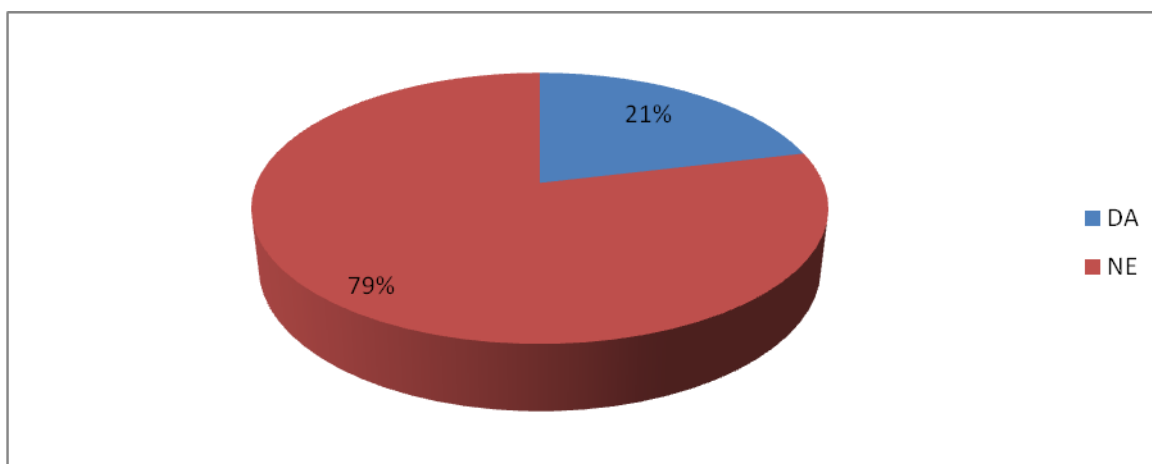
IZOBRAZBA STARŠEV

Slika 27. Izobrazba staršev.

90 % staršev ima končano srednjo šolo, 5 % fakulteto in 5 % osnovno šolo.

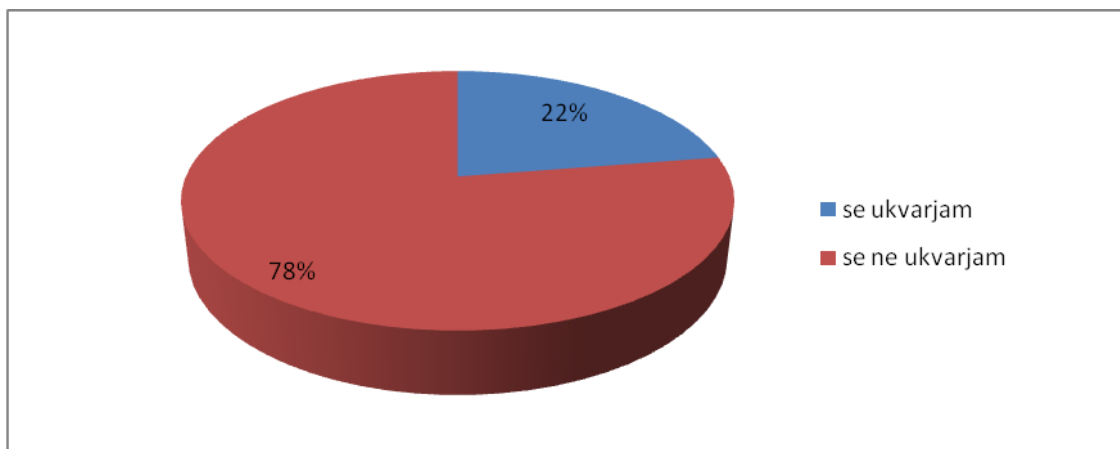
ALI SE UKVARJATE Z ORGANIZIRANO ŠPORTNO VADBO?

Slika 28. Ali se ukvarjate z organizirano športno vadbo?

79 % staršev se ne ukvarja z organizirano športno vadbo, 21 % pa se z njo ukvarja.

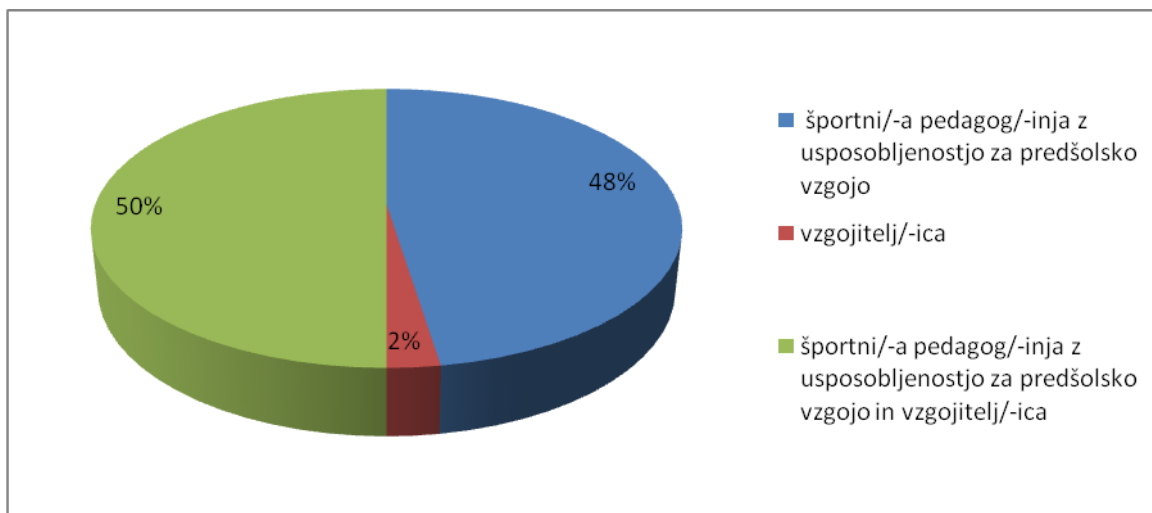
ALI SE UKVARJATE Z NEORGANIZIRANO ŠPORTNO VADBO?

Slika 29. Ali se ukvarjate z neorganizirano športno vadbo?

22 % staršev, ki so odgovarjali, se ukvarja z neorganizirano športno vadbo, 78 % pa ne.

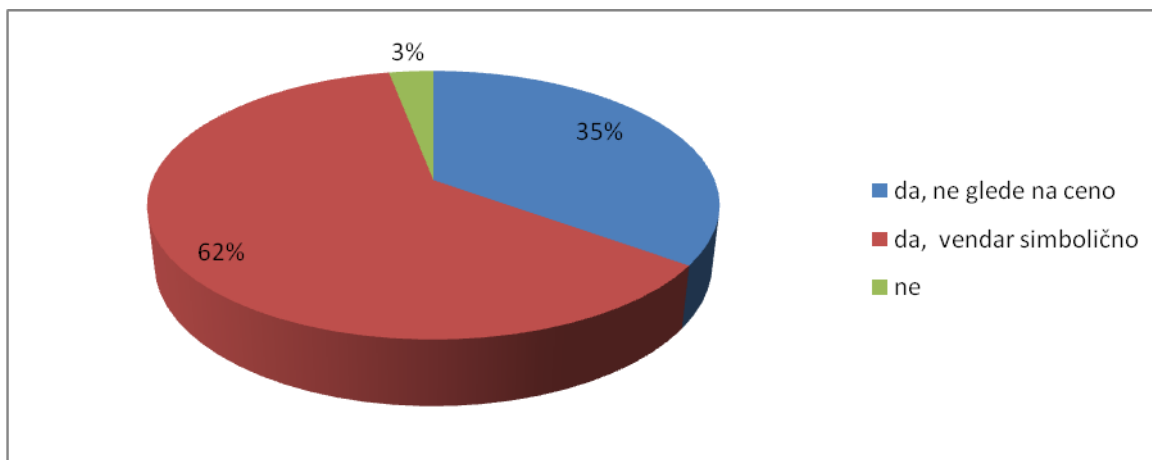
KDO PO VAŠEM MNENJU NAJ BI VODIL GIBALNE/ŠPORTNE AKTIVNOSTI?

Slika 30. Kdo po vašem mnenju naj bi vodil športne/gibalne aktivnosti?

50 % staršev meni, da naj športne/gibalne aktivnosti v vrtcu vodi športni pedagog z usposobljenostjo za predšolsko vzgojo in vzgojitelj, 48 % jih meni, da naj vodi samo športni pedagog in 2 %, da naj vodi zgolj vzgojitelj.

ALI BI BILI PRIPRAVLJENI PLAČATI ŠPORTNEGA PEDAGOGA V VRTCU?

Slika 31. Ali bi bili pripravljeni plačati športnega pedagoga v vrtcu?

Starši bi bili pripravljeni plačati športnega pedagoga, in sicer 35 % ne glede na ceno, 62 % simbolično, 4 % staršev pa ne bi dodatno plačali športnega pedagoga.

5 RAZPRAVA

V raziskavi nas je zanimalo, kakšno je mnenje staršev in vzgojiteljev v Kranjskih vrtcih o vlogi in vključevanju športnega pedagoga v vrtce. Podrobneje smo raziskali, koliko so vzgojitelji gibalno aktivni, kje menijo, da bi na področju gibanja potrebovali pomoč, kakšna dodatna znanja imajo, kako opazujejo gibalni napredek otrok ... Pri starših pa nas je najbolj zanimalo, če čutijo potrebo po vključevanju športnega pedagoga v vrtce, kdo naj bi po njihovem mnenju vodil gibalne/športne aktivnosti v vrtcu, in v kakšni meri bi bili pripravljeni finančno podpreti vključevanje športnega pedagoga v Kranjske vrtce. Na ta in podobna vprašanja smo poskušali dobiti odgovore z anketnima vprašalnikoma za vzgojitelje in starše.

Pri izpolnjevanju vprašalnika za vzgojitelje je sodelovalo 80 vzgojiteljev iz šestnajstih enot Kranjskih vrtcev in 200 staršev otrok, ki so vključeni v Kranjske vrtce. Rezultati kažejo, da v vrtcih prevladuje starejši kader, 44 % tistih, ki so odgovarjali, je starih med 40 in 50 let. To predstavlja slabo polovico vseh vprašanih. Že starostna struktura sama po sebi kliče po vključevanju športnega pedagoga. Starejše delavke so navajene drugačnega načina dela še posebej na področju gibanja, predvsem pa na tem področju z leti zmorejo vse manj in bi jim prišla prav vsakršna pomoč. Področje gibanja je še posebej specifično in zahtevno z vidika vodenja in varnosti. Starejše delavke se športnih dejavnosti pogosto lotevajo z odporom in strahom pred poškodbami. Do podobnih ugotovitev je prišla že Kavčičeva (2005), ki ugotavlja, da pri višji starosti vzgojitelji težje samostojno in kakovostno izvajajo gibalne aktivnosti in bi bilo vključevanje športnega pedagoga smiselna in dobra rešitev.

Po spolu v Kranjskih vrtcih pričakovano prevladujejo ženske. Pri starostnem obdobju oddelkov Kranjskih vrtcev prevladuje 2. starostno obdobje z 61 %, sledi 2. starostno obdobje z 31 % in kombinirani oddelki z 1 %.

Večina vzgojiteljev (51 %) ima končano pedagoško fakulteto, smer predšolska vzgoja. Zanimivo je, da ima kar 35 % vzgojiteljev končano samo srednjo vzgojiteljsko šolo. To je

povezano z dejstvom, da je včasih za opravljanje dela na mestu vzgojitelja zadostovala srednja vzgojiteljska šola. Starejše delavke imajo tako le izjemoma dokončano pedagoško fakulteto, kar prav gotovo vpliva na delo tudi na področju gibanja.

Pri vprašanju o organizirani športni aktivnosti vzgojiteljev smo presenetljivo ugotovili, da se kar 60 % vzgojiteljev ne vključuje k organizirani športni vadbi v raznih klubih in društvih. Iz tega lahko sklepamo, da se večina vzgojiteljev na zaveda pomena organizirane športne vadbe za ljudi in predvsem otroke. Do podobnih rezultatov o vključevanju vzgojiteljev k organizirani športni vadbi je prišla tudi Kavčičeva (2005).

Ugotovili smo, da je precej višji odstotek tistih, ki se ukvarjajo z neorganizirano športno vadbo, in sicer: 37 % jih je odgovorilo, da se ne ukvarja s športom, 25 % vzgojiteljev hodi, teče, 9 % se ukvarja s fitnesom, 21 % pa je odgovorilo, da se ukvarjajo s čim drugim (kolesarjenje, rolanje, plavanje, joga ...). Odstotek tistih vzgojiteljev, ki se sploh ne ukvarjajo s športom, je po našem mnenju nepričakovano visok, saj menimo, da vzgojiteljem, ki se sami ukvarjajo s športom, le-ta predstavlja neko vrednoto, in posledično gibalne aktivnosti pogosteje vključujejo v vrtcu.

Rezultati kažejo, da je potreba po vključevanju športnih pedagogov v vrtce v Kranju, po mnenju vzgojiteljev, velika. 94 % jih meni, da obstaja potreba po vključevanju športnih pedagogov v vrtce, 6 % pa da te potrebe ni. Do podobnih ugotovitev je prišla tudi Kavčičeva (2005).

Na vprašanje, kdo naj bi po mnenju vzgojiteljev vodil vadbene ure na področju gibanja v vrtcu, so vzgojitelji odgovorili: 3 % vzgojiteljev meni, da naj bi bil to športni pedagog z usposobljenostjo za predšolsko športno vzgojo, 91 % pa jih meni, da naj bi vodila skupaj športni pedagog z usposobljenostjo za predšolsko vzgojo in vzgojitelj. Torej 94 % vzgojiteljev, ki so odgovarjali, daje mesto športnemu pedagogu v vrtcu, zgolj 6 % pa jih meni, da lahko vadbene ure in ostale športne aktivnosti vodi vzgojitelj. Odstotek vzgojiteljev, ki čutijo potrebo po vključevanju športnega pedagoga, je izredno visok, kar glede na starostno strukturo vzgojiteljev niti ni tako presenetljivo. Tudi Zajčeva (2009) je v

raziskavi, kjer so sodelovali ravnatelji različnih vrtcev po Sloveniji, ugotovila, da velika večina ravnateljev meni, da naj bi gibalne dejavnosti v vrtcu vodila skupaj športni pedagog in vzgojitelj.

Na vprašanje, kje vidijo glavni razlog za vključevanje športnih pedagogov v Kranjske vrtce, so vzgojitelji odgovarjali: 57 % vzgojiteljev meni, da je glavni razlog za vključevanje športnih pedagogov v vrtce strah pred nevarnostmi in poškodbami, sledi negotovost (18%), pomanjkljivo znanje na področju športa (15%) in drugo. 6 % vzgojiteljev meni, da ni potrebe po vključevanju športnih pedagogov v vrtce. Podobno ugotavlja tudi Kavčičeva (2005). Tudi Zajčeva (2009) ugotavlja v raziskavi med ravnatelji različnih vrtcev po Sloveniji, da jih večina meni, da bi bila z vključevanjem športnega pedagoga v vrtce zagotovljena večja varnost, a kljub temu noben od teh vrtcev ne zaposluje športnega pedagoga. Zajčeva (2009) je ugotovila, da se tudi ravnateljem različnih vrtcev po Sloveniji v večini zdi smiselno vključevanje športnega pedagoga v vrtce. Zajčeva še ugotavlja, da je naklonjenost ravnateljev do sodelovanja opazna. Vzroke za nesodelovanje pa moramo iskati v finančnih ovirah ter v standardih, normativih, zakonih in predpisih. Le dobro sodelovanje vseh strokovnjakov pa bo omogočalo harmoničen razvoj predšolskega otroka.

Tako kot Kavčičeva (2005) smo tudi mi ugotovili, da vzgojitelji menijo, da bi otroci z vključitvijo športnega pedagoga v vrtce predvsem pridobili, in sicer: 55 % jih meni, da bi si razširili splošno znanje o športu, 24 % pa, da bi bila zagotovljena večja varnost. Največ vzgojiteljev (55%) meni, da bi si z vključevanjem športnega pedagoga v vrtce otroci razširili splošno športno znanje, 24 % jih meni, da bi bila zagotovljena večja varnost, 11 %, da bi si otroci pridobili boljšo podlago za vnaprej, 9 % pa, da bi se spoznali z različnimi športnimi zvrstmi.

Rezultati so pokazali, da je v Kranjskih vrtcih na mestu vzgojitelja zaposlenih 4 % športnih pedagogov, na mestu pomočnika vzgojitelja pa 1 %. Ostali zaposleni so vzgojitelji. Vsekakor je dobro, da se športne pedagoge vključuje v vrtce na kakršenkoli način, vendar menimo, da bi bilo najbolje, če bi bili vključeni le kot športni pedagogi, saj bi se tako lahko najbolje posvetili področju gibanja.

Ugotovili smo, da 53 % vzgojiteljev meni, da bi jim športni pedagog v vrtcu nudil strokovno pomoč pri realizaciji dela, 29 %, da bi jih razbremenil dela in odgovornosti, 17 %, da bi jim nudil pomoč pri organizaciji in koordinaciji dela in 1 % meni, da nekaj drugega (posredovanje novih metod in pristopov, nove ideje ...). Podobno ugotavlja tudi Kavčičeva (2005).

Raziskava kaže, da si večina vzgojiteljev predstavlja delo športnega pedagoga kot koordinatorja in izvajalca na področju športa v več enotah vrtca, kar 64 %. 14 % jih meni, da si predstavljajo delo športnega pedagoga kot koordinatorja in izvajalca v eni enoti, 16 % pa jih meni, da bi športni pedagog deloval kot vzgojitelj in športni koordinator, 6 % pa, da bi bil koordinator občine. Zajčeva idr. (2010) so ugotovili, da si tudi večina vprašanih ravnateljev izbranih vrtcev po Sloveniji predstavlja športnega pedagoga kot koordinatorja in izvajalca v več enotah vrtca.

Ugotovljeno je, da v večini vrtcev ponujajo v obliki interesnih dejavnosti plesne urice (50 %), splošno športno vadbo (13 %), interesne dejavnosti v drugih oblikah pa v 6 %. 31 % enot interesnih športnih dejavnosti ne ponuja. Do podobnih ugotovitev je prišla tudi Zajčeva (2009), ki ugotavlja skromno ponudbo na področju dodatnih dejavnosti v vrtcu. Predlaga popestritev ponudbe z vključevanjem športnih pedagogov kot izvajalcev dodatnih dejavnosti. Še bolje pa je, če zaradi majhnega števila vključenih v dodatne športne dejavnosti to ponudbo premaknemo v redni del pedagoškega procesa in s tem zagotovimo pestrost in sistematičnost v športu vsem otrokom. Žnidaršič (2008) v svoji raziskavi tržiških vrtcev ugotavlja skromno ponudbo dodatnih športnih dejavnosti, in sicer so najpogostejše izvajane športne dejavnosti v tržiških vrtcih ples, splošna športna vadba in pohodništvo. Trdi, da je bila ponudba včasih pestrejša, a zanjo ni bilo dovolj otrok. To nam še dodatno podkrepi nujnost sofinanciranja dodatnih dejavnosti in nujnost vključevanja različnih športnih dejavnosti v izvedbeni kurikulum, saj imamo samo tako možnost skrbeti za vse otroke, ki so vključeni v vrtec.

Pri vprašanju, kje se izvaja gibalna/športna aktivnost, smo ugotovili, da 63 % izvaja gibalne dejavnosti v igralnicah, 12 % v športnih igralnicah, 11 % v garderobah, 8 % v

večnamenskem prostoru in 6 % na hodnikih. Vsekakor je najboljša možnost za izvajanje gibalnih aktivnosti športna igralnica oz. telovadnica, vendar pa je še kako prav, da v primeru, da te možnosti v vrtcu ni, izkoristimo tudi druge prostore in ne iščemo izgovorov v pomanjkanju prostora. Tudi Kavčičeva (2005) ugotavlja, da so pogoji za izvajanje športne vadbe v vrtcih slabi, in da se večina gibalnih aktivnosti izvaja v igralnicah. Tudi Zajčeva je ugotovila, da so materialni dejavniki za izvajanje športnih dejavnosti v vrtcih slabi. Potrebno bi bilo adaptirati vrtce in zagotoviti športne igralnice, kjer bi imeli otroci dovolj prostora za nemoteno izvajanje temeljnih in športnih gibanj. Potrebno bi bilo tudi preurediti zunanja igrišča in igrala na njih. Zajec, Videmšek, Štihec in Šimunič (2010) sicer ugotavljajo, da med vsebinskimi, organizacijskimi, kadrovskimi in materialnimi dejavniki, ravno materialni dejavniki prispevajo najmanj k ugotavljanju pogostosti izvajanja gibalnih dejavnosti v vrtcu, medtem ko kadrovski največ prispevajo k regresijski enačbi pogostosti izvajanja gibalnih dejavnosti v vrtcu. Vzgojitelji s svojo izvirnostjo kljub slabšim materialnim dejavnikom ustrezno zadovoljujejo otrokove potrebe po gibanju. Seveda pa se vsega z iznajdljivostjo ne da nadoknaditi, zato je treba ustrezne materialne dejavnike vzgojiteljem zagotoviti. Na področju gibalnih dejavnosti v vrtcu je bilo opravljenih nekaj posameznih raziskav (Zajec, Videmšek, Štihec in Šimunič, 2010; Zajec, 2009; Česnik, 1999), in vse raziskave so pokazale na pomanjkanje materialnih dejavnikov za izvajanje gibalnih dejavnosti v vrtcu.

Ugotavljamo, da 52 % vzgojiteljev izvaja organizirano športno vadbo dvakrat mesečno, 27 % enkrat mesečno, 13 % enkrat tedensko, 5 % večkrat na teden, 3 % pa vsak dan. Rezultati kažejo zelo slabo stanje na področju izvajanja organizirane športne vadbe. Žnidaršič (2008) ugotavlja, da imamo premalo organizirane in strokovno vodene gibalne dejavnosti, ter da vrtcem primanjkuje ustrezno izobražen kader. Sodobni trendi kažejo v smer vsaj enourne organizirane gibalne/športne vadbe za otroke vsak dan. Odstotek tistih vzgojiteljev, ki izvajajo organizirano športno vadbo večkrat na teden je precej nižji kot v raziskavi Kavčičeve (2005), ki ugotavlja, da 82 % vzgojiteljev izvaja gibalne aktivnosti večkrat tedensko. Problem je v tem, da večina vzgojiteljev sprehode in igro na igrišču šteje kot organizirano športno vadbo, na kar smo v naših vprašalnikih posebej opozorili, zato je verjetno odstotek temu primerno nižji.

Raziskava kaže, da se 57 % vzgojiteljev izobražuje na področju gibanja vsakih nekaj let, 15 % vsako leto, 19 % nikoli in 9 % večkrat na leto. Podobno ugotavlja Zajčeva (2009), ki ob tem opozori tudi na ugotovitev, da se gibanje pojavlja na predzadnjem mestu med izbranimi kurikularnimi področji po izbiri. Vsekakor je na tem mestu potrebno poudariti pomen in nujnost izobraževanj na vseh področjih za pedagoški kader, in še kako prav in nujno je, da se izobražujemo tudi na področju gibanja. Tudi Zajčeva (2009) ugotavlja, da bi vzgojitelji izvajali pestrejšše organizacijske oblike, če bi jim omogočili ustrezna stalna strokovna izpopolnjevanja. Do podobnih ugotovitev je prišla tudi Kavčičeva (2005) v svoji raziskavi. Rezultati raziskave Zajčeve (2009) in Majeriča (2008) so pokazali, da je struktura udeležencev naslednja: seminarjev se v večini udeležujejo mladi vzgojitelji, ki so višje izobraženi, dosegajo pa nižje nazive in so njihova pričakovanja vezana predvsem na pridobivanje novosti v stroki, razvijanje osebnostnih kompetenc in poklicnega razvoja. Starejši udeleženci pa se statistično pomembno pogosteje udeležujejo programov in seminarjev iz sugestij o dobrih seminarjih ter glede na to, kdo vodi seminar.

Ugotavljamo, da na področju dodatnih znanj kar 84 % vzgojiteljev nima dodatnih znanj na področju športa. Do podobnih ugotovitev je prišla tudi Zajčeva (2009) z raziskavo med ravnatelji različnih vrtcev, ki so v večini menili, da vzgojitelji niso ustrezno usposobljeni za vodenje specifičnih gibalnih dejavnosti (smučanje, plavanje, rolanje).

Ugotovljeno je, da 62 % vzgojiteljev ne uporablja in 38 % uporablja sredstva sodobne informacijske tehnologije na področju gibanja. Vsekakor nam sodobna informacijska tehnologija nudi nešteto možnosti in nam lahko poenostavi delo. Odstotek tistih, ki ne uporablja sodobne informacijske tehnologije, je zato presenetljivo visok, a logičen, če vemo, da gre v Kranjskih vrtcih pretežno za starejši kader.

Raziskava kaže, da 89 % vzgojiteljev spremlja gibalni razvoj z beleženjem in opazovanjem skozi celo leto, 6 % z opazovalnimi listami vsaj dvakrat letno, 5 % pa s testiranjem s časovno omejitvijo vsaj dvakrat letno. Pomembno je, da se nameni čas spremljanju gibalnega razvoja, saj le tako lahko konstruktivno načrtujemo in popeljemo otroke k napredku.

Ugotavljamo, da je 87 % vzgojiteljem v celoti prepuščeno spremljanje in izvajanje gibalnih aktivnosti, v 13 % pa to spremlja tudi pedagoški vodja. Predvsem je verjetno bolj pomembno, da bi spremljanje in izvajanje dejavnosti na področju gibanja spremljal nekdo, ki obvlada področje gibanja. Tudi na tem mestu se kaže potreba po športnem pedagogu v Kranjskih vrtcih, ki bi lahko spremljal delo vzgojiteljev na področju gibanja, svetoval, nudil pomoč ...

Raziskava kaže, da 33 % vzgojiteljev meni, da so otroci v vrtcu veliko premalo gibalno aktivni in 27 % jih meni, da so vsaj nezadostno aktivni. 20 % jih meni, da so zadovoljivo, 13 % da so prav dobro in 17 %, da so zelo gibalno aktivni.

Ugotavljamo, da 96 % vzgojiteljev meni, da gibalne sposobnosti otrok z leti upadajo, 4 % pa, da se gibalne sposobnosti z leti ne spreminjajo. To je vsekakor zelo zaskrbljujoče in kliče po spremembah. Časi, v katerih živimo, so se zelo spremenili, zato je čas, da tudi mi spremenimo pristop in način dela.

Z vprašalniki za starše smo želeli ugotoviti, kakšno je mnenje staršev o vključevanju in vlogi športnega pedagoga v vrtcu. Ugotavljamo, da je 32 % vprašanih staršev starih od 30 in 40 let, 40 % od 20 in 30 let in 8 % je starih od 40 in 50 let. Ugotovili smo, da je 65 % anketiranih staršev žensk in 35 % moških. Raziskava kaže, da ima 90 % staršev končano srednjo šolo, 5 % fakulteto in 5 % osnovno šolo.

Ugotovili smo, da se 79 % staršev ne ukvarja z organizirano športno vadbo, 21 % pa jih je odgovorilo, da se z njo ukvarja. Rezultati kažejo, da je stopnja ozaveščenosti staršev o pomenu organizirane športne vadbe zelo nizka. Menimo, da tisti starši, ki se sami ukvarjajo s športom, cenijo šport kot vrednoto, in se bolj zavedajo pomena gibanja za zdravo življenje, kot tisti starši, ki se sami ne ukvarjajo s športom. Glede na rezultat bi bilo smiselno narediti nekaj v smer promocije zdravega načina življenja in ozaveščanja staršev o pomenu gibanja za življenje. Rupnikova (2005) ugotavlja, da so, bolj kot organizirane športne dejavnosti, za predšolskega otroka pomembne vrednote, ki jih imajo starši, njihov

odnos do športa in njihov zgled, zato je še toliko bolj pomembno, da starše opozarjamo in promoviramo gibanje za zdravo življenje.

Ko smo spraševali starše o ukvarjanju z neorganizirano športno vadbo, smo dobili naslednje rezultate: 22 % staršev se ukvarja z neorganizirano športno vadbo 78 % pa ne. Izredno visok je odstotek tistih staršev, ki se ne ukvarjajo z neorganizirano športno vadbo. Ta rezultat pomeni še eno rdečo luč, ki nas opozarja na to, da je potrebno nekaj spremeniti.

Na vprašanje, kdo naj vodi gibalne/športne aktivnosti v vrtcu, so starši odgovarjali: 50 % staršev meni, da naj gibalne/športne aktivnosti v vrtcu vodi športni pedagog z usposobljenostjo za predšolsko vzgojo in vzgojitelj, 48 % jih meni, da naj vodi samo športni pedagog in 2 %, da naj vodi samo vzgojitelj. Rezultat potrjuje željo in potrebo po vključevanju športnih pedagogov v vrtce. Predvsem je pomembno, da se starši zavedajo pomena strokovno vodene in kvalitetne gibalne/športne dejavnosti.

Ugotovili smo, da bi bili starši pripravljeni plačati športnega pedagoga, in sicer 35 % staršev ne glede na ceno, 61 % staršev bi plačalo simbolično vsoto, 4 % staršev pa ne bi dodatno plačali športnega pedagoga v vrtcu.

Glede na ugotovitve naše raziskave je smiselno, če ne celo nujno, predstaviti možnosti za izboljšanje trenutnega stanja v Kranjskih vrtcih.

Možnosti, ki se kažejo, so naslednje:

Glede na to, da bi bila večina vprašanih staršev pripravljena vsaj simbolično plačati športnega pedagoga v Kranjskih vrtcih, bi bilo smiselno podrobneje raziskati med vsemi starši, kakšno je mnenje staršev o plačilu, in predvsem izračunati, kakšen znesek bi plačali starši v primeru, da bi vključili športnega pedagoga v Kranjske vrtce.

Druga možnost, ki je prav tako zanimiva, se kaže skozi dejstvo, da imamo v Kranjskih vrtcih že zaposlene športne pedagoge, vendar na delovnem mestu vzgojiteljev. Športni pedagogi bi lahko oblikovali strokovno skupino in znotraj posameznih vrtcev izbrali

delavce, ki bi vodili dejavnosti na področju gibanja. Delavci v posameznih vrtcih bi se z vprašanji lahko obračali na strokovno skupino, opozarjali bi na problematiko, ki se pojavlja v posameznem vrtcu itd. Delo znotraj posameznega vrtca bi lahko organizirali tako, da bi vsaj enkrat tedensko vsak vzgojitelj pripravi dejavnost na enem področju. Tisti vzgojitelj, ki bi skrbel za področje gibanja, bi pripravljaj in vodil gibalne aktivnosti, ostali vzgojitelji pa bi pripravili dejavnosti na drugih področjih. Otroci bi prehajali med dejavnostmi in vzgojitelji. Poudarek bi bil na večjem sodelovanju med vzgojitelji, večji strokovnosti in kvaliteti ter na večjem informiranju staršev in sodelovanju z njimi. Vrtec bi postal bolj odprt, povezanost med vsemi otroki in vzgojitelji bi bila večja, pretok informacij boljši, otroci bi več pridobili. Ena izmed možnosti, ki jo velja omeniti, je povezovanje in sodelovanje s Fakulteto za šport, vključevanje študentov v vrtce, ki bi sodelovali z vzgojitelji, vodili vadbene ure skupaj z vzgojiteljem ...

Zajčeva idr. (2010) poudarja, da naj ravnatelj za zagotavljanje boljše usposobljenosti vzgojiteljev spodbujajo zaposlene k stalnemu strokovnemu izpopolnjevanju in vključevanju v programe za pridobitev ustreznih nazivov za izvajanje specifičnih gibalnih dejavnosti. Hkrati pa Zajčeva opozarja tudi na sistemsko reševanje zaposlovanja športnega pedagoga vsaj v več enot vrtca.

Vsekakor bo v prihodnosti potrebno bolj promovirati gibanje in ozaveščati starše in jih vključevati v skupne gibalne/športne aktivnosti.

6 SKLEP

Potrebi po gibanju in igri sta primarni otrokovi potrebi. Z gibanjem telesa je pogojeno zaznavanje okolice, prostora, časa in samega sebe. Gibalni razvoj je v ospredju predvsem v prvih letih življenja in poteka od preprostih oblik gibanja do sestavljenih in zahtevnejših športnih dejavnosti. Gibalna dejavnost predšolskega otroka je ključnega pomena za njegov gibalni in funkcionalni razvoj. Skozi gibanje in športno aktivnost vplivamo na otrokove gibalne, spoznavne, socialne in čustvene sposobnosti in lastnosti. Pozitivne spodbude so temeljne motivacijske metode pri delu z najmlajšimi. Vrtec naj bi otrokom vsakodnevno omogočil in jih spodbujal z različnimi dejavnostmi v prostoru in na prostem, da osvojijo nekatere gibalne koncepte oziroma sheme (Kurikulum za vrtce, 2007). Zelo pomembna je tudi vloga staršev, ki s svojim zgledom in odnosom do gibanja oblikujejo odnos otrok do gibanja.

Glavni namen diplomskega dela je bilo ugotoviti, kakšna naj bi bila vloga športnega pedagoga v vrtcu in kakšna je potreba po vključevanju športnih pedagogov v Kranjske vrtce ter opozoriti na problematiko na področju gibanja v predšolskem obdobju. Zanimalo nas je mnenje vzgojiteljev in staršev o vključevanju športnih pedagogov v Kranjske vrtce, ki smo ga pridobili s pomočjo anketnih vprašalnikov.

Rezultati so pokazali, da večina vzgojiteljev meni, da obstaja potreba po vključevanju športnega pedagoga v vrtce. Velika večina vprašanih vzgojiteljev odgovarja, da naj bi gibalne/športne aktivnosti v vrtcu vodil športni pedagog, usposobljen za predšolsko športno vzgojo, in vzgojitelj. Nekaj več kot polovica vzgojiteljev meni, da bi bila z vključevanjem športnega pedagoga v vrtce po njihovem mnenju zagotovljena večja varnost. Zanimiva je ugotovitev, da je v Kranjskih vrtcih zaposlenih nekaj športnih pedagogov, kar po našem mnenju pozitivno vpliva na promoviranje gibalne/športne aktivnosti za zdravje in zdrav način življenja.

Ugotovili smo tudi, da večina staršev podpira vključevanje športnega pedagoga v Kranjske vrtce. Večina staršev bi bila njegovo vključevanje pripravljena tudi finančno podpreti vključevanje, vsaj simbolično.

Prišli smo do ugotovitve, da je med starši le malo takšnih, ki so športno aktivni, saj se večina ne ukvarja niti z organizirano niti z neorganizirano vadbo. Zato bi bilo v prihodnje potrebno poskrbeti za večjo promocijo zdravega življenja z gibanjem v Kranjskih vrtcih. Še bolj je potrebno težiti k ozaveščenosti družine in posameznikov, da bo šport propagiran kot sestavni del življenja.

Po rezultatih raziskave je sicer zaznati veliko željo vzgojiteljev in staršev po vključevanju športnih pedagogov v vrtce. V praksi pa se v tej smeri ne naredi prav veliko. Otroci so že danes tu, danes nas potrebujejo, da jim damo smernice in jih naučimo zdravega in polnega življenja, zato smo skozi diplomsko delo predstavili nekaj možnosti za napredek in spremembe na tem področju. Vse preveč raziskav potrjuje nemoč vzgojiteljev pri izvajanju gibalnih aktivnosti v vrtcu. Vse prevelika razlika je med napisanim in izvedbenim kurikulumom. Otroci tako največ izgubijo.

Predvsem bo potrebno iskati poti za vključevanje strokovnega kadra v Kranjske vrtce, narediti več na promociji zdravega načina življenja z vključevanjem gibanja. Več narediti na izobraževanju vzgojiteljev in vključevanju staršev k gibalnim aktivnostim skupaj z otroki. Sedaj je čas, da nekaj naredimo, spremenimo.

Upamo, da bo diplomsko delo v pomoč pri utiranju poti športnim pedagogom v vrtce, kjer se pravzaprav vsa zgodba začne. Naj bo naše delo v razmislek in v pomoč vsem, ki delajo z najmlajšimi, vzgojiteljem, učiteljem in vsem tistim, ki lahko kaj spremenijo.

7 VIRI

Bala, G. (2007). *Antropološke karakteristike i sposobnosti predšolske dece*. Novi Sad: Fakultet sporta i fizičkog vaspitanja.

Bailey, R. C., Olson, J., Pepper, S. L., Porszasz, J., Barstow, T. J. in Cooper, D. M. (1995). *The level and tempo of children's physical activities: An observational study*. Medicine and Science in Sports.

Battelino, Ž. (1986). *Vpliv različnih izvedb programa telesne vzgoje na motorični status 5–6 letnih otrok vključenih v VVO*. Diplomsko delo, Ljubljana: Fakulteta za šport.

Batistič – Zorec, M. (2003). *Razvojna psihologija in vzgoja v vrtcih*. Ljubljana: Inštitut za psihologijo osebnosti.

Bohren, J. M. in Vlakov, E. (1988). *Comparison of motor development in preschoolchildren*. Claringhouse.

Bognar, L. in Matijević, M. (1993). *Didaktika*. Zagreb: Školska knjiga.

Cemič, A. *Motorika predšolskega otroka*. Ljubljana: Dr. Mapet.

Collins, W. A., Maccoby, E. E., Steinberg, L., Hetherington, E. M. in Bornstein, M. H. (2000). Contemporary research in parenting: The case for nature and nurture. *American Psychologist*, 55, 218–232.

Corbin, C. (2002). Physical activity for everyone: What every physical educator should know about promoting lifelong physical activity. *Journal of Teaching Physical Education*, 21, 128–144.

Corbin, C. B., LeMasurier, G., Franks, B. D. (2002). *Making sense of multiple physical activity recommendations*. Washington, D.C.: President`s council on physical fitness and sports.

Česnik, B. (1999). *Primerjava opreme in gibalnih aktivnosti v podeželskih in mestnih vrtcih*. Diplomsko delo, Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Pedagoška fakulteta.

Dolar, Bahovec, E. in Bregar, Golobič, K. (2004). *Šola in vrtec skozi ogledalo*. Ljubljana: Državna založba Slovenije.

Dolenc, P. (2008). *Otrok med vplivi sodobnega življenjskega sloga*. Koper: inštitut za kineziološke raziskave.

Đorđić, V., Bata, G., Popović, B. in Sabo, E. (2006). *Fizička aktivnost djevojčica i dečaka predškolskog uzrasta*. Novi Sad: Fakultet fizičke kulture.

Findak, V. (1990). *Tjelesna i zdravstvena kultura u osnovnoj školi: priručnik za nastavnike ljekarne i zdravstvene kulture*. Zagreb: Školska knjiga.

Finn, K., Johansenn, N. in Specker, B. (2002). Factors associated with physical activity in preschool children. *The Journal of Pediatrics*, 140, 81–85.

Gallahue, D. L. in Ozmun, J. C. (2006). *Understanding motor development* (sixth edition). New York: The McGraw-Hill Companies.

Gessel, A. (1940). *The first five years of life, a guide to the study of preschool child*. New York, Evanston, London: Harper and Row.

Harris, J. R. (1995). Where Is the Child's Environment? A Group Socialization Theory of Development. *Psychological Review*, 102(3), 458–489.

Horvat, L. in Magajna, L. (1987). *Razvojna psihologija*. Ljubljana: Državna založba Slovenije.

Haywood, K. M. in Getchell, N. (2004). *Life span motor development*. Champaign: Human Kinetics.

Kete, V., Videmšek, M. in Karpljuk, D. (2005). *Povezava med odnosom vzgojiteljic do športa in izvajanjem dejavnosti*. Diplomsko delo, Ljubljana: Univerza v Ljubljani: Fakulteta za šport.

Kavčič, U. (2005). *Mnenje vzgojiteljic o vlogi športnega pedagoga v vrtcu*. Diplomsko delo, Ljubljana: Fakulteta za šport.

Kosinac, Z. (1999). *Morfološko – motorični i funkcionalni razvoj djece predškolske dobi*. Split: Sveučilište u Splitu.

Kovač M. in Starc G. (2007). *Življenjski slog otrok in mladine med izbiro in določenostjo*. Ljubljana: Fakulteta za šport.

Konda, B. (2010). *Vloga gibalne športne aktivnosti pri preprečevanju nastanka bolezni in zdravljenju*: zbornik prispevkov. Ljubljana: Zavod Fit.

Kroflič, R. et al. (2001). *Otrok v vrtcu: priročnik h kurikulumu za vrtce*. Maribor: Založba Obzorja.

Kropej, V. (2003). *Vpliv okolja na športno aktivnost predšolskih otrok*. Diplomsko delo, Ljubljana: Fakulteta za šport.

Kurikulum za vrtce. (1999). Ljubljana: MŠŠ, Urad RS za šolstvo.

Marjanovič, Umek, L. (2001). *Otrok v vrtcu*. Maribor: Obzorja.

Marjanovič – Umek, L. in Zupančič, M. (2001). *Psihologija otroške igre od rojstva do vstopa v šolo*. Ljubljana: Znanstveni inštitut: Filozofska fakulteta.

Marjanovič – Umek (2008). *Sodoben vrtec : možnosti za otrokov razvoj in zgodnje učenje*. Ljubljana: Filozofska fakulteta.

Mozetič, M. (2003). *Ugotavljanje razlik v nekaterih motoričnih sposobnostih med učenci, ki so v predšolskem obdobju obiskovali vrtec in učenci, ki ga niso obiskovali*. Diplomsko delo, Ljubljana: Fakulteta za šport.

Pistotnik, B. (2003). *Osnove gibanja: gibalne sposobnosti in osnovna sredstva za njihov razvoj v športni praksi*. Ljubljana: Fakulteta za šport. Inštitut za šport.

Pišot, R., Juriševič, M. in Završnik, J. (2003). *Gibalno/športna aktivnost za zdravje ter samopodoba otrok in mladostnikov ter njihov vpliv na spremembe vedenjskega sloga*. V H. Berčič (Ur.), *Zbornik 3. Slovenski kongres športne rekreacije* (str. 48–53). Otočec: Prispevki in povzetki poročil, strokovnih predavanj in predstavitev 3. slovenskega kongresa športne rekreacije, z mednarodno udeležbo.

Pišot, R. in Završnik, J. (2001). *Gibalna/športna aktivnost v otroštvu – osnova za oblikovanje zdravega življenjskega sloga*. V H. Berčič (Ur.), *Zbornik slovenskega kongresa športne rekreacije* (str. 21–4). Rogla: Prispevki in povzetki poročil, strokovnih predavanj in predstavitev 2. slovenskega kongresa športne rekreacije, z mednarodno udeležbo.

Pišot, R. in Završnik, J. (2002). *Z gibanjem do zdravja – od otroka do starostnika*. *Znanstveno varstvo*, 41 (1–2), 12–15.

Pišot, R. in Videmšek, M. (2004). *Smučanje je igra*. Ljubljana: Združenje učiteljev in trenerjev smučanja Slovenije.

Pišot, R., Kropelj, V. L., Volmut, T. (2006). *Povezava med kakovostjo življenja in prehranskimi navadami ter gibalno/športno aktivnostjo otrok*. V Pišot, R., Kropelj, V. L.,

Zurc, J., Volmut, T., Obid, A. (Eds.), *Otrok v gibanju*. 4. mednarodni znanstveni in strokovni posvet, Portorož, oktober 2006. Zbornik prispevkov. (str. 149). Koper: Založba Annales, Univerza na Primorskem, Znanstveno-raziskovalno središče, Inštitut za kineziološke raziskave.

Papalia, D., Olds, S. in Feldman, R. (2003). *Otrokov svet: otrokov razvoj od spočetja do konca mladostništva*. Ljubljana: Educy.

Pišot, R. in Planinšec, J. (2005). *Struktura motorike v zgodnjem otroštvu: motorične sposobnosti v zgodnjem otroštvu v interakciji z ostalimi dimenzijami psihosomatičnega statusa otroka*. Koper: Založba Annales, Univerza na Primorskem, Znanstveno-raziskovalno središče, Inštitut za kineziološke raziskave.

Planinšec, J. (1995). *Relacije med nekaterimi motoričnim in kognitivnimi sposobnostmi petletnih otrok*. Magistrska naloga, Ljubljana: Fakulteta za šport.

Poljak, V. (1991). *Didaktika*. Zagreb: Školska knjiga.

Posedi, B. (2006). *Povezanost med izbranimi morfološkimi značilnostmi in aerobno sposobnostjo pet in pol letnih dečkov in deklic*. Diplomsko delo, Ljubljana: Fakulteta za šport.

Rajtmajer, D. (1988). *Metodika telesne vzgoje*. Maribor: Pedagoška fakulteta Univerze v Mariboru.

Riddoch, C. J., Andersen, L. B., Wedderkopp, N., Harro, M., Klasson-Heggebø, L., Sardinha, L. idr. (2004). Physical activity levels and patterns of 9 and 15 year old children from four European countries: data from the European Youth Heart Study. *Medicine & Science in Sports & Exercise*, 36, 86–92.

Riddoch, C. R., Andersen, L. B., Wedderkopp, N., Harro, M., Klasson-Heggebj, L. idr. (2003). *Physical activity levels and patterns of 9- and 15- year old European children*. Medicine and Science.

Sallis, J. F, Patrick in Long, B. L. (1994). An overview of international consensus conference on physical activity guidelines for adolescents. *Pediatrc Exercise Science*, 6, 299–301.

Skubin, S. (2005). *Oprema otroških športnih igrišč v vrtcih in stanovanjskih naseljih*. Diplomsko delo, Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Fakulteta za šport.

Strel, J., Kovač, M., Rogelj, A., Leskošek, B., Jurak, G., Starc, G. idr. (2003). *Ovrednotenje spremljave gibalnega in telesnega razvoja otrok in mladine v šolskem letu 2001–2002 in primerjava nekaterih parametrov športnovzgojnega kartona s šolskim letom 2000–2001 ter z obdobjem 1990–2000*. Zavod za šport Slovenije.

Strong, W.B., Malina, R.M., Blimke, C.J., Daniels, S.R., Dishman, R.K., Gutin, B. idr. (2005). Evidence based physical activity for school-age youth. *Journal of Pediatrics*, 146, 732–737.

Štihec, J., Karpljuk, D., Videmšek, M. in Kondrič, M. (2000). How do Slovene fourth grade primary schools students spend their summer holidays? *International journal of physical education*, 37(2), str. 70–74.

Štihec, J. in Strel, J. (1998). Analysis of the way primary and secondary school students in the Republic of Slovenia spend their summer holidays. *Kineziologija*, 30(1), str. 14–21.

Tancig, S. (1997). *Možnosti in perspektive nove kognitivne znanosti – kognitivne psihologije*. Ljubljana: kongresni odbor pri Društvu psihologov Slovenije.

Tomori, M. (2005). Psihološki dejavniki prehranjevanja v mladostniškem obdobju. V S. Kostanjevec in G. Torkar (Ur.), *Zdrav življenjski slog srednješolcev*. Priročnik za učitelje Ljubljana: Inštitut za varovanje zdravja RS.

Uršič, M. (2001). *Ugotavljanje razlik v nekaterih motoričnih sposobnostih med pet in pol letnimi dečki in deklicami*. Diplomsko delo, Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Fakulteta za šport.

Videmšek, M. (1991). *Analiza in primerjava dveh različnih modelov obravnavanja motoričnih sposobnosti pet in pol letnih otrok*. Magistrska naloga, Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Fakulteta za šport.

Videmšek, M. (1996). *Motorične sposobnosti triletnih otrok*. Doktorska disertacija, Ljubljana: Fakulteta za šport.

Videmšek, M. in Visinski, M. (2001) *Športne dejavnosti predšolskih otrok*. Ljubljana: Fakulteta za šport.

Videmšek, M., Strah, N. in Stančević, B. (2001). *Igrajmo se skupaj*. Ljubljana: Fakulteta za šport.

Videmšek, M. in Visinski, M. (2001). *Športne dejavnosti predšolskih otrok*. Ljubljana: Fakulteta za šport: inštitut za šport: Zavod za šport Republike Slovenije.

Videmšek, M. in Jovan, N. (2002). *Čarobni svet igral in športnih pripomočkov – predšolska športna vzgoja*. Ljubljana: Fakulteta za šport: inštitut za šport. 23–28.

Videmšek, M., Štihec, J., Karpljuk in Debeljak, D. (2003). Sport activities and smoking habits among the youth in Slovenia. *The acta universitatis Palackianae Olomucensis magazine Gymnica*, 33(2).

Videmšek, M., Berdajs, P. in Karpljuk, D. (2003). *Mali športnik*. Ljubljana: Fakulteta za šport.

Videmšek, M. in Pišot, R. (2007). *Šport za najmlajše*. Univerza v Ljubljani: Faculty of sport: Institut of Kinesiology.

Videmšek, M., Štihec, J., Karpljuk, D. in Meško, M. (2008). *Analysis of preschool physical education*. Ljubljana, Fakulteta za šport: inštitut za kineziologijo.

Videmšek, M., Štihec, J., Karpljuk, D., Meško, M. in Zajec, J. (2010). Nekateri vidiki športnih dejavnosti predšolskih otrok. *Šport*, 58 (1–2), 11–17.

Zajec, J. (2009). *Povezanost športne dejavnosti predšolskih otrok in njihovih staršev z izbranimi dejavniki zdravega načina življenja*. Doktorska disertacija, Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Fakulteta za šport.

Zalokar – Divjak, Z. (1998). *Vzgoja za smisel življenja*. Ljubljana: Educy.

Završnik, J. in Pišot, R. (2005). *Ocena gibalne/športne aktivnosti ter zdravja otrok in mladostnikov*. Koper: Annales.

Završnik, J. in Pišot, R. (2005). *Gibalna/športna aktivnost za zdravje otrok in mladostnikov*. Koper: Založba Annales, Univerza na Primorskem, Znanstveno-raziskovalno središče inštitut za kineziološke raziskave.

Zurc, J., Pišot, R. in Planinšec, J. (2008). *Izvenšolska gibalna aktivnost deklic in dečkov v zgodnjem šolskem obdobju*. Koper: Univerza na Primorskem, Pedagoška fakulteta Koper.

Žigon, Z., in Ramovš – Oršič, B. (1985). *Vpliv različnih programov telesne vzgoje na razvoj nekaterih motoričnih sposobnosti pri štiri letnih otrocih vključenih v VVO*. Diplomsko delo, Ljubljana: Fakulteta za šport.

Žnidaršič, M. (2008). *Analiza športnih dejavnosti in materialnih pogojev v tržiških vrtcih*.
Diplomska naloga, Ljubljana: Fakulteta za šport.

8 PRILOGE

8.1 PRILOGA 1: VPRAŠALNIK ZA VZGOJITELJICE

Spoštovani!

Sem Vesna Bolka, absolventka Fakultete za šport, smer elementarna športna vzgoja. Pred vami je kratek anketni vprašalnik, s katerim želim pridobiti nekatere pomembne informacije oz. Vaše mnenje o vlogi športnega pedagoga v vrtcih. Prosila bi Vas, da natančno preberete vsa vprašanja in na njih odgovorite. Anketa je anonimna.

1. STAROST

- A) 20 do 30 let B) 30 do 40 let C) 40 do 50 let D) 50 let in več

2. V KATERI STAROSTNI SKUPINI DELATE?

- A) 1. starostno obdobje B) 2. starostno obdobje

3. KAKŠNA JE VAŠA IZOBRAZBA?

- A) srednja vzgojiteljska šola
B) pedagoška fakulteta (oddelek za predšolsko vzgojo)
C) drugo _____

4. KAKO POGOSTO SE UKVARJATE Z ORGANIZIRANO ŠPORTNO VADBO (organizirano v športnih društvih skozi celo leto, vsaj 1-krat tedensko)?

- A) se ne ukvarjam z organizirano športno vadbo
B) 1-krat tedensko
C) 2-krat na teden
D) več kot 2-krat na teden

5. S KATERO OBLIKO NEORGANIZIRANE ŠPORTNE VADBE SE UKVARJATE (vsaj 3-krat tedensko, vsaj 30 minut)?

- A) se ne ukvarjam z neorganizirano športno vadbo
B) tek
C) hoja
D) fitnes
E) aerobika
F) drugo _____

6. ALI SE VAM ZDI, DA OBSTAJA POTREBA PO VKLJUČEVANJU ŠPORTNIH PEDAGOGO V VRTCE?

- A) da
- B) ne

7. Za celostni razvoj otroka je najbolje, da bi v vrtcu vodil vadbene ure in ostale športne aktivnosti (obkrožite):

- A) športni pedagog z usposobljenostjo za predšolsko vzgojo
- B) vzgojitelj
- C) športni pedagog z usposobljenostjo za predšolsko vzgojo in vzgojitelj
- D) drugo

8. KJE VIDITE GLAVNI RAZLOG ZA POTREBO PO ŠPORTNEM PEDAGOGU PRI ŠPORTNI VADBI V VRTCU (obkroži samo en, najpomembnejši odgovor)?

- A) strah pred nevarnostmi in poškodbami
- B) pomanjkljivo znanje na področju športa
- C) ne sigurnost, da ne bi mogli kontrolirati vseh otrok
- D) ne vidim potrebe po športnem pedagogu pri športni vadbi v vrtcu
- E) drugo _____

9. KAJ BI OTROCI NAJBOLJ PRIDOBILI S ŠPORTNIM PEDAGOGOM V VRTCU (obkroži en, najpomembnejši odgovor)?

- A) spoznali bi se z različnimi športnimi zvrstmi
- B) zagotovljena bi bila večja varnost
- C) spoznali bi se z različnimi športnimi pripomočki in njihovo uporabo
- D) pridobili bi si boljšo podlago za vnaprej
- E) razširili bi si splošno športno znanje
- F) drugo _____

10. ALI JE V VAŠEM VRTCU ZAPOSLEN ŠPORTNI PEDAGOG?

- A) da, vendar kot vzgojitelj
- B) da, vendar kot pomočnik vzgojitelja
- C) da, kot športni pedagog
- D) ne

11. KAJ BI VZGOJITELJICE NAJBOLJ PRIDOBILE S ŠPORTNIM PEDAGOGOM V VRTCU (obkroži en, najpomembnejši odgovor)?

- A) strokovno pomoč pri realizaciji športnih dejavnosti
- B) razbremenitev dela in odgovornosti vzgojiteljice
- C) pomoč pri organizaciji in koordinaciji dela
- D) drugo _____

12. V KAKŠNI OBLIKI SI PREDSTAVLJATE DELO ŠPORTNEGA PEDAGOGA?

- A) kot koordinator in izvajalec na področju športa v več enotah vrtca
- B) kot koordinator in izvajalec v eni enoti
- C) kot vzgojitelj in športni koordinator
- D) kot koordinator občine
- E) drugo _____

13. Katere športne interesne dejavnosti ponujate v vašem vrtcu?

- A) plesne urice
- B) joga
- C) splošna športna vadba
- D) mini tenis
- E) borilne veščine
- F) gimnastika
- G) ritmična gimnastika
- H) drugo _____
- I) drugo _____
- J) drugo _____

14. KAKŠNI SO POGOJI ZA ŠPORTNO VADBO V VAŠEM VRTCU?

- A) imamo športno igralnico (telovadnico), ki je namenjena izključno športnim aktivnostim
- B) imamo športno igralnico (telovadnico), vendar je namenjena tudi drugim aktivnostim.
- C) telovadimo v igralnicah
- D) telovadimo na hodnikih
- E) telovadimo v garderobah
- F) telovadimo v večnamenskem prostoru
- G) drugo _____

15. KAKO POGOSTO V VRTCU IZVAJATE ORGANIZIRANE ŠPORTNE DEJAVNOSTI (sprehodov in igre na igrišču ne prištevamo k organizirani športni dejavnosti)?

- A) 1-krat na mesec
- B) 2-krat na mesec
- C) 1-krat tedensko
- D) večkrat na teden
- E) vsak dan
- F) ne izvajamo organizirane športne dejavnosti.

16. ALI SE STROKOVNO IZPOPOLNJUJETE NA PODROČJU GIBANJA V VRTCU?

- A) nikoli
- B) vsakih nekaj let
- C) vsako leto
- D) večkrat na leto

17. KATERA OD NAŠTETIH DODATNIH ZNANJ IN SPOSOBNOSTI IMATE?

- A) vaditelj ali učitelj plavanja
- B) vaditelj ali učitelj smučanja
- C) vaditelj ali učitelj drsanja
- D) vaditelj ali trener rolanja
- E) strokovni delavec 1 (temeljna športna vzgoja)
- F) drugo _____

18. ALI UPORABLJATE SODOBNO INFORMACIJSKO TEHNOLOGIJO (računalnik, fotoaparati, CD predvajalnik ...) NA PODROČJU GIBANJA V VRTCU?

- A) da
- B) ne

19. KATERO SODOBNO INFORMACIJSKO TEHNOLOGIJO UPORABLJATE NA PODROČJU GIBANJA?

- A) fotoaparati
- B) kamera
- C) prenosni računalnik
- D) CD predvajalnik
- E) drugo _____
- F) ne uporabljam

20. NA KAKŠEN NAČIN SPREMLJATE GIBALNI RAZVOJ OTROK?

- A) posebej ne spremljam gibalnega razvoja otrok
- B) z opazovanjem in beleženjem skozi celo leto
- C) kontrolne liste vsaj 2-krat letno
- D) s testiranjem na čas vsaj 2-krat letno
- E) drugo _____

21. KDO SPREMLJA NAČRTOVANJE IN IZVAJANJE GIBALNE AKTIVNOSTI V VAŠEM VRTCU?

- A) spremljanje in izvajanje je v celoti prepuščeno vzgojiteljici
- B) pedagoška vodja vrtca
- C) ravnateljica vrtca
- D) drugo _____

22. Ali menite, da so otroci v vašem vrtcu dovolj gibalno/športno aktivni? Ocene na lestvici so v rangi od 1 (premalo aktivni) do 5 (zelo aktivni). Izberite eno oceno.

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

23. KAKŠNA SO VAŠA OPAŽANJA O GIBALNEM STANJU OTROK SKOZI LETA?

- A) gibalne sposobnosti otrok se z leti bistveno ne spreminjajo
- B) gibalne sposobnosti otrok z leti upadajo
- C) gibalne sposobnosti otrok se z leti izboljšujejo
- D) drugo _____

Zahvaljujem se vam za Vaš čas in vas prosim, da izpolnjeni vprašalnik oddate predstavnici vrtca.

Če imate kakršnekoli pripombe, jih prosim napišite na zadnjo stran vprašalnika.

Kranj, marec 2010

Vesna Bolka

8.2 PRILOGA 2: VPRAŠALNIK ZA STARŠE

Spoštovani!

Sem Vesna Bolka, absolventka Fakultete za šport in vzgojiteljica predšolskih otrok. Z danim vprašalnikom želim pridobiti dragocene informacije oz. Vaše mnenje o vključevanju športnih pedagogov v vrtce. Prosim pazljivo izpolnite spodnji vprašalnik in ga oddajte svoji vzgojiteljici. Anketa je anonimna.

1. STAROST

A) 20 do 30 B) 30 do 40 C) 40 do 50 D) nad 50

2. SPOL

A) M B) Ž

3. KAKŠNA JE VAŠA IZOBRAZBA ?

A) osnovna šola B) srednja šola C) fakulteta D) drugo: _____

4. ALI SE UKVARJATE Z ORGANIZIRANO ŠPORTNO VADBO ? (organizirano v športnih društvih ali klubih, vsaj 1-krat tedensko)

A) da B) ne

5. ALI SE UKVARJATE Z NEORGANIZIRANO ŠPORTNO VADBO ? (vsaj 3 krat tedensko, vsaj 30 minut)

A) se ne ukvarjam s športno vadbo

B) da, se ukvarjam z neorganizirano športno vadbo (obkrožite s katero obliko neorganizirane športne vadbe se ukvarjate)

1. tek 2. hoja 3. fitnes 4. aerobika 5. drugo: _____

6. Za celostni razvoj otroka je najbolje, da bi v vrtcu vodil vadbene ure in ostale športne aktivnosti (obkrožite):

A) športni pedagog z usposobljenostjo za predšolsko vzgojo

B) vzgojitelj

C) športni pedagog z usposobljenostjo za predšolsko vzgojo in vzgojitelj

7. ALI BI BILI PRIPRAVLJENI DODATNO PLAČATI ŠPORTNEGA PEDAGOGA V VRTCU?

- A) da, ne glede na ceno
- B) da, vendar če bi bila cena simbolična
- C) ne

Zahvaljujem se vam za Vaš čas, in vas prosim, da izpolnjeni vprašalnik oddate vaši vzgojiteljici.

Če imate kakršnekoli pripombe, jih prosim napišite na zadnjo stran vprašalnika.

Vesna Bolka